„נייער פאלקסבלאט" קאסט נאר 10 גראשען

היינט 8 זייטען.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 10 גראשען.

נייער פאלקסבלאט

№ 180 | לאדז, מאנטאג י' אב תר"ץ | אכטער יאהרגאנג | Łódź, Poniedziałek, 4 sierpnia 1930 r. | № 180

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

נייע באגרענעצונגען פון די יוד. רעכט ביים כותל-מערבי

ירושלים, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

שבת אין אווענד האט די פאליציי נישט ערלויבט אנצוצינדען ליכט ביים כותל-מערבי אז מען זאל קענען לייענען קינות. מען האט אויך נישט ערלויבט צו זיצן אויף זעק, וואס דאס פלעגט דאך פיהרען לויט א אלטער טראדיציע.

דער דיסטריקט קאמיסאר האט ערקלערט א פאר-שפרעכער פון ועד-לאומי, אז ער וועט נישט ערלויבען מקדש צו זיין די לבנה.

די אלע פאקטען האבען ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג ביי דער יודישער באפעלקערונג, ווייל זיי ווערען באטראכט אלס נייע באגרענעצונגען פון די יודישע רעכט ביים כותל.

10 טויזענד יודען האבען אין תשעה באב באזוכט דעם כותל מערבי

ירושלים, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

די פאליציי שאצט אז די צאהל יודען וואס האבען נעכטען תשעה באב באזוכט דעם כותל מערבי איז צעהן טויזענד מאן. אן אנאנימער פהערליכער שטראם מענשען האט זיך געצויגען נעכטען פארן כותל פון שפעט אין אווענד. די רבנים האבען נישט ערלויבט די מתפללים צו שטערען אויף די הויפט געסלעך וואס פיהרען צום כותל.

נאציאנאלער טרויער אין תל-אביב

ירושלים, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

תל-אביב האט זיך נעכטען געפינען אונטערן צייכען פון נאציאנאלען טרויער. אויף די גאסען איז געווען פינסטער, ווייל מען האט נישט אנגעצונדען די לאמפען. די טעאטערס און קינאס זענען געווען גע-שלאסען.

דער בית-עולם איז געווען איבערפולט פון א גרויסער מענשען-מאסע וואס איז געקומען אויסהערען פראפ. קלויזנערס רעפעראט וועגען חורבן ירושלים.

כדי צוגענגליך צו מאכען דעם „נייעם פאלקסבלאט"

פאר אלע אהן אויסנאהם קרייזען פון יודישען לעזער-עולם,

כדי יעדער איינציגער יודישער לעזער זאל קאנען געניסען פון א גרויסער צייטונג, וואס איז אלזייטיג אינפארמירט און פובליציסטיש און ליטע-ראריש אוועקגעשטעלט אויף דער מדרגה פון די גרויסע אייראפעאישע בלעטער, האבען מיר באשלאסען

צו פערקלענערען דעם פרייז פון „נייעם פאלקסבלאט" אויף א העלפט.

פון היינט אן קאסט א נומער „נייער פאלקסבלאט"

נאר 10 גראשען

די צייטונג וועט ערשיינען אין זעלבען פארמאט פון 8—10 זייטען א טאג, מיט דעמזעלבען רייכען אינפארמאציאנען, פובליציסטישען און ליטעראַרישען אינהאלט, ווי ביז איצט; אדרבא, מיר וועלען זיך מיט אלע כוחות באמיהען אונזער צייטונג אין אלע הינזיכטען, סיי רעדאקציאנעל, סיי טעכניש וואס ווייטער אלץ מעהר צו בערייכערן און צו פערפולקאמען.

פערלאג „נייער פאלקסבלאט".

הנחה פאר די קופאנען-זאמלער פון „נייעם פאלקסבלאט"!

פאר אלע, וואס זאמלען די קופאנען אויף די פרעמיען-קאנקורסען פון „נייעם פאלקסבלאט ערקלערען מיר א גרויסע הנחה. דהיינו.

אל ע וואס וועלען צושטעלען די קופאנען נומער 18 (פון היינטיגען נומער), נומער 19 און 20 און 4 צוגאב-קופאנען

וואס וועלען געדרוקט ווערען, וועלען זיך אויף גלייכע יסודות בעטייליגען אין גורל פון גרויסען פרעמיען-קאנקורס

צו געווינען 100 פראכטפולע פרעמיעס.

אין היינטיגען נומער „נייער פאלקסבלאט" הויבט זיך אן צו דרוקען א העכסט-אינטערעסאנטע און שפאנענדע סעריע ארטיקלען א. ג.

„לאדזער פראוואקאטארען"

פינסטערע געשטאלטען פון דער לאדזער פערגאנגענהייט.

פאר' ן לעזער וועלען פערביינעהען א רייה מערקווירדיגע קאפיטלען און געשטאלטען פון דער לאדזער געשיכטע. דער בעריהמטער פראוואקאטאר נ. ח. דער בלוטיגער תליון פרעמעל א.א.וו. א.א.וו. — די סעריע וועט איהר לייענען מיט דעם גרעסטען אינטערעס.

אחרי מחלה קצרה וכבדה נפטר בש"ט החסיד והמופלג

ר' אהרן (אריש) כהן ז"ל

בשנת שבעים ושבע לימי חיו

ההלויה תהי' היום, ביום ב' בשעה 1 אחה"צ, ממעונו רחוב צעגעלניאנא 66

המתאבלים עליו

בנותיו, חתניו, אחיו, אחיותיו, ונכדיו וכל משפחתו.

8029

אכטונג, פריזיער-מייסטער!

דערמיט מאכען מיר באקאנט, אז מארגען, דינסטאג, דעם 5-טען אויגוסט ד. י., פינקטליך 9 א זייגער אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל

אן אויסערארדענטליכע פערזאמלונג

מיט א זעהר וויכטיגער טאג-ארדנונג, ווי: פערלייכטערונגס-עקזאמענס, דער-גענצונגס-קורסען און פערשידענע וויכטיגע פאך-פראגען, דעריבער איז זעהר געווינשען, אז קיין איינציגער מיטגליד זאל נישט פעהלען.

בעמערקונג: כדי נישט צו פערלירען דאס מיטגלידס-רעכט, ווערט געבעטען בעצייטענס צו רעגולירען די פערלעגענע מיטגלידס-ביטראגען, אין געגענפאל וועלען מיר זיין געצווינגען צו באנוצען זיך מיט דעם פאראגראף 11 פונקט 1 פון אונזער סטאטוט.

מיט אכטונג **די פערוואלטונג פון פריזיער-צעך**

אין לאדז, פעטריקאווער 85

ווייטערע בלוטיגע אנפאלען אויף יודען אין רומעניען

בוקארעשט, (מ"א) פון בעלץ מעלדט מען, דאס צוויי יודישע יונגעליים, די ברידער ליפסאן, זענען אויף דער גאס בלוטיג צושלאגן געווארען דורך אנטיסעמיטישע סטודענטען. די ברידער ליפסאן זענען אפגעפירט געווארען אין שפיטאל.

אין שטעטעל גימעך, ביי קישענעוו, זענען דורך אנטיסעמיטען בעפאלען געווארען א געוויסער משה איצקאוויטש מיט זיין טאכטער אסתר. מען האט די אומגליקליכע געשלאגען, דאס די זענען געפאלען אין חלשות. די פאליציאנטען האבען מיטגעהאלפען צו שלאגען רופענדיג: „היינט מעג מען שלאגען יודען". די פערוואונדעטע זענען אפגעפירט געווארען אין שפיטאל. די דריי פאליציאנטען זענען בעוויזען געוואָרען פון זייער אמט און די וועלען בעשטראפט ווערען.

דייטשע רעגירונג דארף אינטערווענירן געגען די אנטיסעמיטישע עקסצעסן אין רומעניען

שארפער ארטיקעל געגען רומעניען אין א דאנציגער צייטונג

דאנציג, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

די דאנציגער פאלקס-צייטונג האט היינט פערעפענטליכט א שארפען ארטיקעל געגען רומעניען פאר איהר אנטיסעמיטישער פאליטיק.

די צייטונג שרייבט, אז די בערלינער רעגירונג דארף אינטערווענירן, ווייל די דייטשע בעפעלקערונג אין רומעניען איז אויך בעדראהט צוליב דעם, וואס די אנטיסעמיטישע עקסצעסן פון די קוזיסטן קעגען יודען וועלן שפעטער אפווענדען זיך אויך אויף די דייטשען.

רומענישע כוליגאנישע סטודענטען העצען ווייטער צו שעכטען יודען

בוקארעשט, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

נעכטען איז קיין קישענעוו געקומען צוליטעזן די גאנצע יודישע בעפעלקערונג פון שכונת'דיגען דערפעל הרושאני. די יודען האבען איבערגעלאזט אויף הפקר זייער גאנצע פערמעגען און ענטלאפען אין פאניק קיין קישענעוו ווייל אין דעם דערפעל זענען אנגעקומען 25 סטודענטען וואס האבען געהעצט די פויערים אויסצוקוילענען אלע יודען.

די דער ספעציעלער שליח פון „יט"א" דערהויבט זיך אז אין הרושאני נישט פערבליבען קיין איין יוד.

די רעגירונג האט צוגעזאגט אונטערצונעהמען שריט אז די יודען זאל צוריקקעהרען קיין הרושאני.

„די אייזערנע גווארדיע" דראהט צו ערמארדען דעם רעדאקטאר פון „אדווערול"

אויב ער וועט נישט דרוקען ארטיקלען לטובת דער גווארדיע

בוקארעשט, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

אין דער רעדאקציע פון דער צייטונג „אדווערול" זענען היינט געקומען דריי מיטגלידער פון דער „אייזערנער גווארדיע" און געפאדערט צו פערעפענטליכען אין דער צייטונג א ארטיקעל לטובת דער „אייזערנער גווארדיע". אין פאל פון א אפזאג האבען זיי געדראהט צו דערהרגענען דעם רעדאקטאר.

מען האט די חברה-לייט ארויסגעווארפען פון דער רעדאקציע

געשטארבען ד"ר האאז

בערלין, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

נעכטען שפעט אין אווענד איז דא געשטארבען ד"ר האאז, געוועזענער מיניסטער פון בייערן.

בעת דער מלחמה-צייט איז ד"ר האאז געוועזען לייטער פון יודישען רעפערגאט אין פוילען.

א בלוטיגער טאג פאר שאפערן אין פוזען

פוזען, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

היינט איז אין פוזען אויפ'ן סטארי רינעק אויסגעבראכען א סכסוך צווישען א פאסאזשיר און א שאפער פון א טאקסובקע. דער סכסוך איז אריבער אין א געשלעג בעת וועלכען דער פאסאזשיר האט ארויסגעכאפט א רעוואלווער און שווער-פערוואונדעט דעם שאפער ראמאן יעושערסקי. דער פאסאזשיר איז ענטלאפען. עטליכע שאפערן האבען איהם נאכגעיאגט, דער אנבעקאנטער האט דאן ווידער אויסגעשאסען און דערהרגעט דעם יודישען שאפער שלייכמאן.

דעם פאסאזשיר איז נישט געלונגען צו כאפען.

פוזען, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

היינט פארטאג האט א פאליציאנט געוואלט ערהאלטען דעם שאפער מיכאלטשוק. דער שאפער האט זיך נישט געלאזט ארעסטירען. און געשטעלט א ווידערשטאנד.

דער פאליציאנט האט ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און דערשאסען דעם שאפער אויף טויט.

ענטדעקט די געהיימע דרוקעריי פון „אייזערנער גווארדיע"

בוקארעשט, 3. (יט"א טעלעגראפיש).

די פאליציי האט ענדליך ענטדעקט די געהיימע דרוקעריי פון דער אייזערנער גווארדיע".

קאלאניזאציע-מעגליכקייט אין אנגאלא

עס ווערט ווידער דערוועקט די פראגע וועגען קאלאניזירען דורך יודען די דאזיגע פארטוגאלישע קאלאניע

בעדייטונג פון האנדעלס-אפמאך צווישען פוילען, שפאניען און פארטוגאל

זייט א לענגערער צייט האבען זיך געפירט אונטערהאנדלונגען צווישען דער פוילישער רעגירונג מיט די רעגירונגען פון שפאניען און פארטוגאל וועגען שליסען א האנדעלס-אפמאך. מיר האבען אין אונזער צייטונג שוין פיל געשריבען וועגען דעם גרויסען נוצען, וואס פוילען קען האבען פון'ם שליסען דעם דאזיגען אפמאך. וועלכער עפענט א סך נייע מעגליכקייטען פאר'ן פוילישען האנדעל און בפרט פאר'ן פוילישען עקספארט.

איצט איז ענדליך דער אפמאך צווישען פוילען מיט די דאזיגע לענדער שוין געשלאסען און בערשטעטיגט געווארען און פון 1-טען אויגוסט איז דער האנדעלס-אפמאך מיט שפאניען שוין אריין אין קראפט. דער ענטשפרעכענדער אפמאך מיט פארטוגאל איז שוין אויך בעשטעטיגט פון ביידע צדדים. און טרעט אריין אין קראפט דעם 12 ה.ח.

די אונזערע לעזער ווייסען האט ביים שליסען די דאזיגע אפמאכען א וויכטיגע ראל געשפילט אינזש. ש. שווארץ, דער בעקאנטער ענטדעקער פון די מאראנען אין פארטוגאל. דער זוהן פון אונזער מיטארבייטער ה' יששכר שווארץ און ברודער פונ'ם בעוואוסטען קונסט-מאלער מארק שווארץ. אין צוזאמענהאנג מיט'ן שליסען די האנדעלס-אפמאכען מיט די פירענעאישע מלוכות האט אינזש. שווארץ איצט געווייל אין פוילען. ער האט אפגעהאלטען א רייה קאנפערענצען אין האנדעלס-מיניסטעריום און האט געשאפען די פערבינדונג צווישען דער פוילישער פארטוגאלישער האנדעלס-קאמער אין ליסאבאן מיט דער האנדעלס-קאמער אין ווארשא.

ס'איז פאראויסגעזען די פוילישע פראדוקציע און בעשלאסען געווארען צו מאכען אגענטורען און אויסשטעלונג פון דער פוילישער אינדוסטריע אין ליסאבא; און דארט קומען אין דירעקטען קאנטאקט מיט'ן ארטיגען סוחר און פערברויכער.

אינזש. שווארץ האט אויך אפגעהאלטען א רייה קאנפערענצען אין עמיגראציע-דעפארטאמענט און מיניסטעריום וועגען א צווייטען ענין, וואס האט א וויכטיגע בעדייטונג פאר פוילען און קען אויך בעקומען א וויכטיגע בעדייטונג פאר די פוילישע יודען.

ווי בעקאנט, פערמאגט פארטוגאל א רייה קאלאניעס צווישען זיי א גרויסע קאלאניע

אנגאלא

די דאזיגע גרויסע קאלאניע איז ווייניג קאלאניזירט, זי איז אבער זעהר רייך און קען ווערען א קוואל פון הכנסה פאר די קאלאניסטען און פאר דער מלוכה צו וועמען זי געהערט. נאך מיט העכער צוואנציג יאהר צוריק האט פארטוגאליען פארגעשלאגען דעם רעמאלסיגען פארזיצער פון די טעריטאריאליסטען ישראל זאנגוויל, אז די יודען זאלען איבערנעהמען צו קאלאניזירען אנגאלא. א עקספעדיציע אונטער דער אנפיהרונג פון פראפ. גרעגארי האט דאן אויסגעפארשט אנגאלא און פעסטגעשטעלט אז אנגאלא בעזיצט א אייראפעאישען קלימאט און איז געאייגנער (פאר קאלאניזאציע פון אייראפעער. דארט קען בעארבייט ווערען באמוואלגארן, פערשידענע טראפיקאלישע פראדוקטען, (טיי, קאווע, פערשידענע פרוכטען א.א.וו.) פון די אונטערהאנדלונגען איז אבער דאן גארנישט ארויסגעקומען און דער פראיעקט איז בעגראבען געווארען.

פאר פארטוגאל איז אבער דאס פראבלעם פון קאלאניזירען אנגאלא נישט געלעזט געווארען און עקזיסטירט ביז היינט. אינזש. שווארץ וועלכער איז אגב זעהר חשוב אין די אנפיהרענדע רעגירונגס-קרייזען פון פארטוגאליען האט זיך מיט דעם ענין אנגאלא פעראינטערעסירט אין פערבינדונג מיט דער פוילישער עמיגראציע. פארטוגאל האט אן אפמאך מיט דייטשלאנד לויט וועלכען אלע פריווילעגיעס אין קאלאניזאציע-ענינים וועלכע זי מאכט פאר א וועלכער סאיז מלוכה ווערען אויטאמאטיש גילטיג אויך פאר דייטשלאנד. זי האלט זיך דערפאר אפ פון שליסען אפמאכען מיט מלוכות; אזא אפמאך קען אבער געשלאסען ווערען מיט א געזעלשאפט, דורך ערטיילען איהר א קאנצעסיע אויף געוויסע פריווילעגירטע בעדינגונגען א.א.וו.

פוילען, וועלכע ליפערט צעהנדליגער טויזענדער עמיגראנטען יעדעס יאהר, וואס געפינען א נייער לאנד פראגט אבער אז ווי מיט קיין מלוכה וועט פארטוגאל קיין אפמאכען נישט שליסען, און אויב יא, איז יעדענפאלס נישט אויף קיין ענטשפרעכענדע גינסטיגע בעדינגונגען, האט אינזש. שווארץ פארגענומען שריט וועגען בעקומען א פריוואטע קאנצעסיע. איצט האנדעלט זיך וועגען דעם, אז די רעגירונג זאל פאר דער דאזיגער קאנצעסיע שאפען די נויטיגע גרויסע מיטלען, כדי צו קענען פערווירקליכען.

די קאנצעסיאנערען קאנען בעקומען גרויסע לענדערייען פון מיליאנען אקער לאנד. די פארטוגאלישע רעגירונג קען זיך פערפליכטען בויען וועגען שאסייען, צו העלפען קומען די קאלאניסטען געזעלשאפטליך, די עצם קאנצעסיע דארף ארויסגעגעבען ווערען די קאנצעסיע-געזעלשאפט און דערצו זענען נויטיג געוואלדיגע מיטלען, אז די דאזיגע מיטלען זאלען אויך א פריוואטען אופן צושטעלען אליין און העלפען צו שאפען די פעראינטערעסירטע פוילישע מלוכה-קרייזען.

אינזש. שווארץ האט וועגען דעם ענין אויך קאנפערירט מיט דער יק"א. אין פאריז. די יק"א האט נישט איצט קיין אינטערעס פאר לענדערייען אויף ווירטשאפטליכע קאלאניזאציע, ווייל זי האט נאך דערווייל צו גרויסע נישט קיין אויסגענוצטע שטחים אין ארגענטינע. יק"א וואלט אבער געשטיצט אזא קאלאניזאציע פון מיטעל-עלעמענטען, האנדווערקער און בפרט סוחרים. יעדענפאלס האלט אינזש. שווארץ אז פון דער דאזיגער קאלאניזאציע אויב זי וועט צושטאנד קומען, וועלען אין א בערייטענער מאס קענען געניסען די יודען, פאר וועמען די פראגע פון עמיגראציע האט קיינמאל נישט אויפגעהערט צו זיין אקטועל, בפרט אין דער לעצטער צייט. ב

י. הינדעס.

קופאן 18
דריטע סעריע
פון גרויסען פרעמיען-קאנקורס
פון „נייעם פאלקסבלאט"
כדי זיך צו בעטייליגען אין דער 3. סעריע פון פרעמיען-קאנקורס, איז נעטיג צו צושטעלען בלויז 20 קופאנען
שנייד אויס דעם קופאן!

לאדזער נייעס

בעקער-ארבייטער בעשלאסען צו פעראייניגען ביידע פעראיינען

(2) אין לאקאל פון די קלאסען-פעראיינען, נאר רוטא זיטש 50. איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די בעקער-פעראיינען. ס'איז בעראטען געווארען די פראגע וועגען רייסען לוין ביי די ארבייטער און וועגען פעראייניגען די ביידע עקזיסטירענדע בעקער-ארבייטער-פעראיינען. נאכ'ן רעפעראט פון קרייזסעקרעטאר ה' קאלענסקי איז פארגעקומען א ווכוח און ס'איז בעשלאסען געווארען צו פעראייניגען זיך אין איין פעראיין. ה' קאלענסקי איז בעאויפטראגט געווארען זיך צו פערשטענדיגען מיט דער הויפט-פערוואלטונג אין ווארשא. נאכדעם איז געוועהלט געווארען א קאמיסיע, וועלכע זאל ארויספיהרען די רעגיסטראציע פון די נייע מיטגלידער.

אנשטאט א מעדיצין — פארמאלין

(2) אויף ניי ציגעלנאס 28 וואוינט די פאמיליע קאזאווסקי. נעכטען האט די מוטער דעם קינד וואס איז אלט איין יאהר געגעבען אנשטאט דער מעדיצין א לעפעלע פארמאלין. דעם טעות האט זי בעמערקט ערשט ווען דאס קינד האט בעקומען היץ און נאכאנאנד געווייגט.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט דעם קינד ערטיילט הילף.

ספארט-בעוועגונג

ליגע-מעטשען

„קראקאוויא" — „ל.ט.ס.ג." 5:0 (0:0)
„וויסלא" — „רוך" 4:0
„גארבארניא" — „וויסלא" 3:2

לאדזער מעטשען

„ז.ק.ס." — „אונאן" 0:0
„טורישטען" — „בוזשא" 5:0
„ארקאן" — „הרוועה" 5:1
„ל.ק.ס.2" — „פ.ט.צ." 5:2
„ל.ט.ס.:" — „פרעג" 1:4
„חשמונאי" — „קאנקארדיא" 4:0

א דאנק דעם זיג פערנעהמט חשמונאי איצט דאס ערשטע ארט אין דער מייסטערשאפטס-טאבעלע און האט שאנסען צו ווערצלען די מייסטערשאפט פון דער יאהריגער „בי"-קלאס.

* * *

„קרימה" — „טור" 3:0
שעהנער נצחון פון דער יורישער מאנשאפט.
„יערנאטשעניע" — „מאקאבי" 2:3
„טורישטען 2" — „בוזשא" 2:0

מעטשען אין לאנד

קראקא.
„מכבי" — „ספארטא" 5:1
„מכבי" האט איצט פערנומען דאס ערשטע ארט אין דער „א"-קלאס טאבעלע.
לעמבערג.
„חשמונאי" פערבליבען אין דער „א"-קלאס.
„חשמונאי" — „יאגעלא" 2:0
א דאנק דעם דאזיגען זיג איז „חשמונאי" פעסט פערבליבען אין דער לעמבערגער „א"-קלאס.

* * *

גענויע אפהאנדלונגען וועט ברענגען דאס היינטיגע „5-גראשען-בלאט"

צענטראלע טעכטער-שולע
„בית יעקב"
לאדז, צעגעלניאנא 3, טעל. 28-170
אכטונג!
ס'ווערען נאך אנגענומען איינשרייבונגען פון נייע שילערינס אין דער קאנצעלאריע פון דער שולע צעגעלניאנא 3 אין די טעג: מאנטאג און דאנערשטאג פון 10 ביז 1 פארט.
8028
די לייטונג.

שטאטיש טעאטער
ציגעל-גאס 63
יאהר XV.
אנפ. מ. מוזא.
גאסטראלן פון דער ווילנער טרופע
היינט, מאנטיק, דעם 4-טן אויגוסט, 8.45 אוונט, צו ביליקע פרייזן
צום 300-טן מאל!
„קדוש השם"
פון ש. אש
מארגן, דינסטיק, דעם 5-טן, 8.45 אוונט, צו ביליקע פרייזן
„די תאוה"
פון י. אניעל

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 4 אויגוסט 1930

ויכוח וועגן ווילנע
אין דער ליטווישע פרעסע

אין צוזאמענהאנג מיט די נייע געדאנקען אין דער ווילנער פראגע, וועלכע עס האט ארויסגעזאגט דער געוועזענער ליטווישער פרעזידענט און לאנדיר־טאקעדסטער ד"ר גרינוס, האט זיך דער מיטארבייטער פון קאוונער „פאלקסבלאט" געווענדעט צום געוועזענעם פרעמיער, יוסטיץ־מיניסטער, באקאנטען פאליטישען טוער און איצטיגען פראוויזער פון קאטוילישען טעטיגקייטס־צענטער פראפ. טומענאס מיט א בקשה זיך ארויסצוזאגען.

די ווילנער פראגע — האט פראפ. טומענאס ערקלערט — צופאלט זיך אין 2 טיילען. ערשטענס, צי ווילנע געהערט צו ליטע און צווייטענס, ווי אזוי קען מען ווילנע בעקומען? וועגען דער ערשטער פראגע דוכט זיך מיר, אז עס קענען נישט זיין צווישען די ליטווינער און אויך סתם מענשען, וואס האבען זיך נאר גענוג בעקענט מיט דער ליטווישער געשיכטע, קיין ספקות, אז ווילנע געהערט צו ליטע. די ווילנער פראגע איז די זעלביגע, ווי די גאנצע פראגע פון ליטעס אומאפהענגיגקייט. פאר דער וועלטמלחמה האבען מיר קיין אייגענע מלוכה נישט געהאט, מיר האבען אבער הערצו געשטרעבט און היינט האבען מיר עס. די גרויסע מעכטיגע רוסלאנד איז נישט געווען בכוח בייצוקומען די מאראלישע, גייסטיגע קראפט פון ליטווישען פאלק, וועלכע האט זיך ארויסגעוויזען אין דער צייט פון דער קאטאסטראפע פון די טיטאנען — מלוכות רוסלאנד און דייטשלאנד. ליטעס אומאפהענגיגקייט איז שוין היינט א פאקט.

פוילען איז נישט אזוי שטארק און מעכטיג, אז זי זאל קענען האפען, אז אין דער נאהענטער צוקונפט זאל איהר געלינגען צו פערשטיקען די ווילנער פראגע און ווילנע צונעהמען פאר איך. די פאליאקען, אבער אמאל, וועלענדיג אפקריגען ווייער אומאפהענגיגקייט, דיך געשטיצט אויף א מאראלישער ארגומענטאציע. דאס מוזען אויך מיר די ליטווינער, געהענדיג קיין ווילנע, נוצען ליטע בענוצט מען דעם זעלבען אופן פון ארגומענטאציע, וועלכען עס האבען בענוצט בשעתם די פערטיידיגער פון פוילען. וועגען דעם אופן צו בעקומען ווילנע, מוז מען זאגען, אז די ליטווישע פאליטיקער זענען נישט גליקליכער פאר די פאליטיקער פון אנדערע מלוכות. די דייטשען האבען היינט אנ־ארעאל צו בעקומען די טיילען פון זייער מלוכה, וועלכע זיי האבען אנגעוואוירען בשעת דער וועלט־מלחמה, אבער אויך די גאנצע פראגראם פון זייערע פאליטיקער האט זיך נאך נישט קאנקרעטיזירט. מיר מיינען אן, אז אן אומבעדינגטע תנאי פאר זייער ארבייט איז די עקאנאמישע און פאליטישע ענערגיע פון דייטשען פאלק, און א פונקטליכע אויסנוצונג פון די בעדינגונגען פון דער פאליטישער קאניונקטור. און דעם לעצטען געביט לאזען זיי נישט פארביי קיין שום געלעגענהייט, וועלכע זיי זאלען נישט אויסנוצען.

אונזערע פאליטיקער האבען אין דער היינטיגער נעמען א פעהלער. זיי נוצען נישט אויס אלע געלעגענהייטען, זיי לערנען זיך נישט פון זייערע פעהלערע אין עבר.

מאנגעל די מאס־מעגליכע קולטורעלע און עקאנאמישע ארבייט און שטארקענדיג אונזער פאלק, טארען מיר נישט פערגעסען, אז אונזער מלוכה האט בעקומען איהר אומאפהענגיגקייט דורך א קאטאסטראפע. דעריבער איז וויכטיג, אז ווען עס וועט זיך טרעפען וואסער עס איז געשעהן קאטאסטראפע, זאלען מיר זיין גרייט אויסצונוצען די געשאפענע אומשטענדען. אויב ליטע קען נישט אויך מאכען מיט'ן שווערד ווי פוילען, האט זי דאך נישט, אז די הארף איהר שווערד פערנאכען, אזוי ווי יענער ענגלענדער, וועלכער נישט־האבענדיג דעם גאנצען ים, האט זיך [illegible] געגעבען צו וואשען.

איהר פרעגט מיר, צי ליטע קען בלייבען פון פוילען איזאלירט (ד"ר גרינוס מיינט, אז נישט), איך מיין, אז ווענען אפזאגען זיך פון א פאליטישער איזאלאציע פון פוילען קאן נאר היינט קיין רייד נישט זיין. ווען די פאליאקען וועגען די בעפעלער, קאנען מיר נישט שרייען: „מיר זענען געגען איזאלאציע". נישט אונז דארף מען שטעלען דערען די פראגע.

וואס עס איז שייך אן עקאנאמישער און קולטורעלער איזאלאציע פון „ווילנער געגענד", וואלטען מען מיר אוינס נישט וועלען, אבער זי איז א פאלגע פון דער פוילישער אקופאציע. די אויפגאבע פון די ליטווינער אין אקופירטען טייל איז א שווערע און פעראנטווארטליכע, אבער צוליב דעם אומשטאנד איז פון דער איזאלאציע, ווען די פאליטיקען פילען אונטערפירען ליטע, קאנען מיר [illegible].

יודישע עמיגראציע וואקסט
און מען מוז פערגרעסערן די ארבייט פאר די יודישע עמיגראנטען

אין פלוג האט מען געקאנט זיך דיכטען, אז די יודישע עמיגראציע ווערט זיך פערקלענערען. עס פערגייט נישט קיין יאהר, וואס זאל טאך נישט ברענגען קיין נייע גזירות פאר יודישע עמיגראנטען. אפילו אונזער אתה־בחרתנו־לאנד ארץ־ישראל איז אין דעם פרט גלייכט קיין אויסנאהם און האט אונז היינטיגעם יאהר בעשערט מיט אן עליה־גזירה, וואס דערמאנט אן די לאנג־פערגעסענע צארישע צייטען מיט'ן תחום־המושב פאר יודען. אונזערע לעזער ווייסען וועגען דער לעצטער שפאגעל־נייער „קוואטע", וואס איז איינגעפיהרט געווארען פאר דער איינוואנדערונג אין דרום־אפריקע. די דאזיגע קוואטע האט פערמאכט איינע פון די וויכטיגסטע איינוואנדערונגס־לענדער פאר יודען און האט געגעבען א שטארקען קלאפ, בפרט דער יודישער עמיגראציע פון ליטע און לעטלאנד.

בראש פון דער דאזיגער עמיגראנטען־פיינדליכער בעוועגונג איז די גאנצע צייט געגאנגען צפון־אמעריקא די „פעראייניגטע שטאטען" וואס האבען אנגעהויבען לגבי אייראפע די בעוואוסטע מאנראע־תורה, וואס צילעוועט איינצורעדען די גאנצע וועלט, אז אמעריקע עקזיסטירט נאר פאר די אמעריקאנער.

דעם ערשטען קלאפ האט די צפון־אמעריקאנישע רעפובליק מיט'ן פרייהייטס־דענקמאל אויפ'ן ים־אויניגוס, וואס איז אויסען אפצוזאגען די וועלט מיט א פרייהייטס־סימבאל פאר די פאקטיש־פערמאכטע און פערשפארטע טויערען פון ניו־יארק, — דעם ערשטען קלאפ האט זי אונז דערלאנגט אין פיסקאל־יאהר 1921־1922, בעת זי האט איינגעפיהרט די ערשטע קוואטע און בעגרענעצט די צאל איינוואנדערער פאר די פערשידענע אייראפעאישע לענדער. גלייך דערנאך האט די יודישע אויסוואנדערונג אויף יענער זייט ים נעגעבען א פאל אראפ פון 135 טויזענד אויף 80 טויזענד און שפעטער אויף 50 טויזענד א יאהר. דערמיט האט זיך אבער אמעריקא נישט בעגנוגענט. אין יאהר 1924 איז ארויס א נייע גזירה, און דאס האט זיך אפגערופען אויף דער אלגעמיינער יודישער אויסוואנדערונג מעבר לים, וואס האט זיך פערקלענערט ביז 40 טויזענד א יאהר. דער פועל־יוצא פון דער גזירה איז געווען, אז די כלומרשט־פרייע פעראייניגטע שטאטען האבען זיך ווי כמעט פערמאכט פאר'ן יודישען איינוואנדערער און די צאל יודישע אימיגראנטען אין דער דאזיגער צפון־אמעריקאנישער רעפובליק, וואס פלעגט נאך גאר נישט לאנג צונעמען צענדליגער טויזענדער יודען א יאהר, איז געפאלען מוראדיג און האט געכאפט אין דורכשניט נישט מעהר ווי צעהן טויזענד יעהרליך.

פון דער צפון־אמעריקאנישער וועלט־מאכט האבען זיך אנגעהויבען אראפנעהמען א מוסר די קלענערע מלוכות און אויך איהרע וועגען זענען דערנאך אוועק ארגענטינא, אויסטראליע, קאנאדע, דרום־אפריקא. אלע דאזיגע מלוכות האבען אנגעהויבען פיהרען אן עמיגראנטען־פיינדליכע איינוואנדערונגס־פאליטיק, וואס האט בפרט ענג און שמאל געמאכט די וועלט פאר'ן אייביגען יודישען וואנדערער.

האט מען דאך געקאנט מיינען, אז די קוואטע־תקנות און עליה־גזירות וועלען סוף כל סוף אפשוואכען דעם יודישען עמיגראציע־שטראם און אויך א ריין מעכאנישען וועג פון אכזריות'דיגע, אדמיניסטראטיווע תקנות וועלען פערשטאפט ווערען די קוואלען פון דער יודישער אויסוואנדערונג און פון א כלל־ענין וועט זי זיך פערוואנדלען אין א יחידישען אינטערעס, וואס רירט אן נאר איינציגע אויסוואנדערער־פאמיליען, יחידי־סגולה, וועמען עס קאן זיך נאך איינגעבען זיך דורכצושפארען דורך אלע אדמיניסטראטיווע גראטעס און זיך בעזעצען אין א נייער היים.

איך געדענק, אז בעת איך פלעג אין די יאהרען 1925־1926 פערפיהרען א שמועס מיט דעם דירעקטאר פון דער „איקא", ה' לואי אונגער וועגען פערברייטערען די ארבייט פאר די יודישע עמיגראנטען, וועגען איינגיין אין שותפות מיט „היאס" און עמיגדירעקט אויף א לענגערער תקופה און שאפען א וועלט־ארגאניזאציע, וואס זאל ארומנעמען אלע אויסוואנדערונגס־איינוואנדערונגס־ און דורכוואנדערונגס־לענדער פלעגט ער מיר אויף דעם ענטפערען: אז „איקא" טראכט פונקט פערקעהרט, און האט נאך בדעה צו ליקווידירען, אדער לכל הפחות שטארק פערקלענערען איהר עמיגראציע־אפאראט און זיך קאנצענטרירען אויף דער ארטיגער הילפס־ארבייט, ווייל די עמיגראציע האט בכלל אנגעוואוירען איהר בעדייט אין יודישען געזעלשאפטליכען לעבען און די יודישע וואנדערונגען האלטען כמעט ביי יציאת הנשמה שלהן מחמת דעם אליין, וואס עס וועט נישט זיין וואו־אהין צו וואנדערען צוליב די גזירות פון די איינוואנדערונגס־לענדער.

דער דאזיגער דיאגנאז, וואס האט געהאט דיך בערעכטיגונג פאר'ן מאמענט, איז אבער געווען א פערפעהלטער פאר דער נאהענטער צוקונפט. נישט קוקענדיג אויף אלע גזירות, האבען זיך די יודישע עמיגראנטען דורכגעשליגט א וועג אין די פערשידענסטע איינוואנדערונגס־לענדער, און די יודישע עמיגראציע איז אויסגעוואקסען סטאטיסטיש און גאגראפיש אין מענשען און אין לענדער.

וו. לאצקי־בערטאלדי.

מיט 100 יאהר צוריק
די 3 טעג פון רעוואלוציע אין פאריז

1830. עס זענען א דורך בלויז פופצעהן יאהר פון דעם טאג, ווען אין פראנקרייך האט זיך געענדיגט די הערשאפט פון דעם גרויסען נאפאלעאן. די אייראפעאישע מלוכות אונטער דער אנפיהרונג פון רעאקציאנערען רוסישען צאר אלעקסאנדער האבען געמאכט א תל פון דער גרויסער פראנצויזישער אימפעריע, וואס דער אויפגעקומענער גענעראל באנאפארט האט געשאפען. און אין פראנקרייך האט ווידער געקעניגט די דינאסטיע בורבאן. דער לעצטער בורבאן לואי 16. האט פערלוירען זיין קאפ אויף דער גיליאטינע. זיין זוהן דער יונגער „דאפען" איז אין דעם גרויסען טישטאש פון דער רעוואלוציע ערגיץ פערשוואונדען געווארען — אבער די פרומע מלכים פון „היליגען בונד" האבען פון גארנישט געוואלט וויסען. פאר זיי איז די רעוואלוציע געווען נישט קיין רעוואלוציע, נאר א בונט, לויט זייערע בעשלוסען איז אויסגעקומען, אז די דינאסטיע בורבאן האט קיינמאל נישט אויפגעהערט צו הערשען, און אז אין דעם טאג פון 9 טערמידאר, למשל, אדער אין דעם טאג פון דער שלאכט ביי אויסטערליץ האט אין פראנקרייך געקעניגט לואי דער 17־טער, און דער נייער לואי, דער 18־טער וועלכען מען האט געבראכט קיין פאריז פון דער עמיגראציע, האט זיך טאקע אזוי גערעכנט, פונקט ווי עס איז קיינמאל גאר נישט געוועזן.

אמת, ער האט געמוזט געבען דעם פאלק אביסעל פרייהייט. ער האט ארויסגעגעבען זיין „כארטע", א מין קאנסטיטוציע, אבער געמיינט האט ער עס נישט ערנסט. און נאך ווייניגער ערנסט האט עס געמיינט זיין ברודער שארל, דער צעהנטער, וועלכער האט געקעניגט נאך איהם. די פראנצויזישע אריסטאקראטען, וועלכע האבען פערבראכט אין דער עמיגראציע א פאר צעהנדליג ביטערע יאהרען, האבען געוואלט וואס גיכער זיך נוקם זיין אין פאלק און האבען געמיינט, אז די צייט איז שוין געקומען. האט מען דעם קעניג נישט אויפגעהערט צו בעאיינפלוסען: וואס ווארט ער? ווען וועט ער שוין אמאל קעניגען און רעגירען? זאל שוין נעהמען א סוף צו די „פרייהייטען", מיט'ן פארלאמענט, מיט די בעלי־חוצפהם זשורנאליסטען א. אז. וו. און דער פרעמיער־מיניסטער פאליניאק מיט דער גאנצער געזעלשאפט פון [illegible] (וועלכער האט זיך געפונען אין סאן קלו), מיט די גלחים האבען זיך געגרייט אין 1830 צום „לעצטען און ענטשיידענדעם קאמף" מיט דער ליבעראלער אפאזיציע.

אין מערץ האט מען פונאנדערגעלאזען דעם פארלאמענט, וועלכער האט געשיינט צו זיין זעהר ליבעראל. די נייע וואהלען האבען אבער בעוויזען, אז דאס לאנד ווערט פון טאג צו טאג ליבעראלער. און נישט חס ושלום, דער המון, די מאסע, נאר די העכערע קלאסען, ווייל אום צו זיין א וועהלער האט מען געמוזט זיין ווייניגסטענס 40 יאהר אלט און צאהלען 1000 פר. א יאהר שטייער. די וועהלער האבען געמוזט זיין נישט יונגער פון 30 יאהר און צאהלען 300 פר. שטייער ד. ה. אז אין פאליטישען לעבען פון לאנד האבען בעטייליגט זיך נישט אלע, נאר די פערמעגליכע קלאסען (ארום 100 טויזענד מענשען פון 30 מיליאן!) און זיי זענען נישט געווען צופרידען מיט דער מא־נארכיע, דער המון איז אייגענטליך געווען גלייכגילטיג — [illegible] איז פאר איהם דען נפקא מינא צווישען דעם בעל־הבית אזא אדער יענעם? אבער דער נייער קלאס וואס איז אויסגעוואקסען זינט דער גרויסער רעוואלוציע, דאס בירגערטום, די אינטעליגענט־מענשען וואס האבען געשפילט א ראלע, בעת דער רעוואלוציע, נאכ'ן טערמידאר און פאר נאפאלעאן און וואס זענען אצינד געווען „אפגעלעגטע הושענות" — אט זיי זענען געווען אונצופרידען. און דאס האט זיך אויסגעדריקט אין דעם רעזולטאט פון די נייע וואהלען. דער נייער פארלאמענט איז געווען ליבעראל, און דער קעניג האט איהם אלץ נישט געוואלט עפענען — צוגרייטענדיג בשתיקה די איבערקעהרעניש.

און אט דעם 26. יולי איז עס געשעהן. אין דער אפיציעלער מלוכה צייטונג „מאניטער" זענען ערשינען די בערימטע „ארדאנאנסען". די צייטונג איז געווען נישט צו בעקומען אין פאריז פאר געלד. די, וואס האבען זי יא געהאט, האבען זי געלייענט אין די קאפעס, ארומגערינגעלט פון הונדערטער נייגיריגע און אויפגערעגטע צוהערער. עס איז געווען פון וואס איבערצוראשט צו ווערען:

דער פארלאמענט ווערט אנגעזאגט פונאנדערגעלאזט, די פרייהייט פון דער פרעסע ווערט אפגעשאפט, עס ווערט איינגעפיהרט א שטרענגע [illegible] אויף דער קלענסטער אויסגאבע. דאס וואהל־געזעץ ווערט געענדערט, וואהל־רעכט נאך מעהר בעשרענקט א. אז. וו.

די „ארדאנאנסען" זענען געווען ווי א דונער. אין סאן קלו הויף האט מען זיך געפרעהט. דער שארל האט געמיינט, אז עס קומען די אלטע גוטע צייטען פון פאר דער רעוואלוציע. בלויז איינינע פון זיי, געצעהלטע, האבען עפעס געהאט א פארגעפיהל, אז ענדיגען וועט עס זיך נישט פיין, צווישען זיי, דער מארשאל מארמאן, דער קאמאנדיר פון'ם קיניגליכען גארניזאן אין פאריז. אבער ס'רוב מענשען ביים הויף זענען געווען צופרידען. און דער קעניג אליין רוהיג און בטוח אז קיינער וועט זיך נישט בעוועגען געגענשטעלען דעם בעפעהל פון דעם פון גאט געזאלבטען קעניג. און שארל דער 10־טער פאהרט זיך רוהיג אוועק אויף א יאגד.

אבער אין פאריז האט זיך אנגעהויבען רודערן. די סטודענטען־פאליטעכניקער זענען ארויס מיט געשרייען: „נידער מיט די מיניסטאריען! זאל לעבען די כארטע!" אין די גאסען זענען פארגעקומען עטליכע צוזאמענשטויסען. און דער עיקר — די צייטונגען זענען נישט ערשינען. מיטאמאל — אויס צייטונגען. גרויס אויפרעגונג הערשט צווישען די פארנערליכע קלאסען: באנקירען, סוחרים, פאבריקאנטען, דרוקער, אדוואקאטען. דער המון איז נאך רוהיג, הגם אויף דעם פאבורג סענט־אנטואן, פרעגט מען זיך שוין אויף פערביינגעהער: „וואס טוט זיך דארט אין פאריז?" אבער דער טאג איז א ווארימער, א זונטאגדיגער און עס ווילט זיך נישט געהן מאכען רעוואלוציעס. בעסער טאנצען.

אבער ביי די זשורנאליסטען אין דער שטאט הערשט א גרויסע אויפרעגונג. עס קומען פאר בעראטונגען, זיצונגען, אויף א בעראטונג פון 44 בעקאנטע זשורנאליסטען, די פיהרער פון דער אפאזיציאנעלער בעוועגונג, ווערט אנגענומען א חד־זאלוציע אנגעשריבען דורך דעם יונגען אדוואקאט און זשורנאליסט טיער (וועלכער איז מיט 40 יאהר שפעטער געווארען דער ערשטער פרעזידענט פון דער רעפובליק). די רעזאלוציע איז זעהר א שארפע און הערט ווענען דעם, אז „געזעצמעסיגקייט איז שוין נישט מעהר קיין פליכט". צוזאמען מיט דעם 27־טען ערשינען, נישט קוקענדיג אויף פערבאט דריי צייטונגען: „לע גלאב", „נאציאנאל" און „טאן". זיי ווערען צוכאפט און די מאסען. א פאליציי־קאמיסאר קומט אין דער דרוקעריי פון „טאן", כדי צו צוברעכען דעם זאץ, אבער דער רעדאקטאר באר, א גרויסער גבור, בעגעגענט איהם ארומגערינגעלט פון אלע מיטארבייטער, דעם קאמיסאר און לייענט איהם דאס ארטיקעל פון געזעץ, וואס בעשטראפט מיט קאטארגע דאס אריינברעכען זיך אין א פריוואט הויז. דעם אנגעקומענעם שלאסער זאגט ער: „ברעכט! עס האנדעלט זיך פאר אייך נישט מעהר ווי אין צוואנגסארבייט!" דער שלאסער אנטלויפט, דער המון אפלאדירט.

די אטמאספערע אין פאריז ווערט אין דעם טאג א רעוואלוציאנערע. אנגעצינדעטע אין די גאסען און קאפעען מעהרען זיך. זשאנדארמען פיהלען זיך שוואך געגען די מאניפעסטאנטען, די דרוקעריי־ארבייטער הויבען אן צו זינגען געזאנגען. אויף די רע דע ריוואלי עפענט דער אנטאבער פון א געוועהר־געשעפט זיין געוועלב. ער האט נאך אין 1789 געזעהן וואס וועלכע. אויף די סאמע דאגארט בעוויזט זיך די ערשטע באריקאדע. דריי מענשען זענען שוין דערהרג'עט פון די זשאנדארמען. הערמיט ענדיגט זיך דער טאג פון 27. יולי.

דער אמת'ער קאמף קומט אבער פאר דעם 28־טען יולי, דינסטאג, בעת אין סאן־קלו און הויף צווייפעלט מען נישט, אז דער טומעל וועט זיך בערוהיגען, איינשטילען זיך בעת דער פרעמיער־מיניסטער פאליניאק גיט בסדר דער פאליציי פעראררנונגען, נישט צו דערלאזען די צייטונגען צו ערשיינען, ווערט שוין די בעוועגונג אין פאריז אן אמת רעוואלוציאנערע. דער מארשאל מארמאן גרייט צו זיין ארמיי. און פאריזער גארניזאן זענען פעראן ארום 12 טויזענד סאלדאטען פון זיי — בלויז א העלפט זיכערע און ער שטעלט זיי פונאנדער אין פערשידענע שטאט־טיילען. אבער שוין גאנץ פריה איז דער המון אויף די גאסען. מען רייסט אומעטום אראפ די קעניגליכע פעהנער און מען הענגט אויף די אלטע דריי־פארביגע פאהן פון דער רעוואלוציע און פון דעם גרויסען נאפאלעאן. און דער בעוועגונג בעטייליגט זיך שוין דער אמת'ער המון, וועלכער וועט איינערלי גארנישט געווינען פון דער איבערקעהרעניש. אבער דאס פאלק פון פאריז איז דורכגעדרונגען מיט גייסט פון רעוואלוציע.

עס געהען אומעטום קאמפען. דער המון האט א סך געוועהר. אויף האטעל דע וויל פלאקערט די רויט־ווייס־בלויע פאהן. ביי פאלע רויאל האבען סאלדאטען געשאסען אין המון — און עס זענען פעראן געהרג'עטע. באריקאדען זענען שוין אויף יעדען שריט. און באלד ווערט בעקאנט, אז אין אנדערע ערטער פעראייניגען זיך סאלדאטען מיט'ן המון. און יעדע הויז ווערט [illegible].

(ווייטער זעה 7־טען זייט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבּע

נייער פאלקסבלאט

איבונגען פון רעזערוויסטען

אויף די גאסען פון שטאט איז אויסגעקלעבט געוואָרען די פעראָרדנונג פון לייטער פון ד. אָ. ק. גענעראל מאַלאַפּאַוסקי וועגען מיליטערישע איבוּנגען, וואס וועלען פאָרקומען נאָך היינטיגען יאָהר.

די פאָלגענדע קאַטעגאָריעס שערעגאָוצעס דאַר־פען זיך מעלדען אין פ. ק. או. אהן יעדער בע־זונדערע אויפפאָדערונג און „קארטע פאָ־וואָלאַניע".

יאָהרגאנג 1906

אַלע אונטעראָפיצירען פון לופט־פליה, אפּטיי־לונגען, באַלאָנען און פערבינדונגס־מיליטער, על־טערע שערעגאָוצעס און שערעגאָוצעס פון פערבינ־דונגס־מיליטער.

יאָהרגאַנג 1905

אונטעראָפיצירען פון לופט־פליה־אַפּטיילונגען און באַלאָנען־מיליטער.

יאָהרגאַנג 1902

אונטעראָפיצירען א חוץ טאַבּאָרען און מילי־טערישען פלאָט.

יאָהרגאַנג 1904

אַלע אונטעראָפיצירען און עלטערע שערע־גאָוצעס פון אַלע מינים געוועהרען שערעגאָוצעס פון פיעכאָטע, פערבינדונגס־מיליטער און פלאָט.

יאָהרגאַנג 1901

אונטעראָפיצירען פון לופט־פליה אפּטיילונגען, באַלאָנען און פערבינדונגס־מיליטער.

יאָהרגאַנג 1888

אַלע אונטעראָפיצירען א חוץ טאַבּאָרען און פלאָט.

א חוץ דעם דאַרפען זיך מעלדען אַלע רעזער־וויסטען וועלכע האָבען זיך געדאַרפט שטעלען פאַר־אַיאָהרען און האָבען זיך נישט געשטעלט צוליב וועלכע ס'איז סיבות.

אין פ. ק. או. 1 דאַרפען זיך מעלדען:

די שערעגאָוצעס פון פיעכאָטע, טאַנקס, קאַ־וואַלעריע, פּאַנצער־אויטאָס אינטענדאַנטור־דינסט, געזונדהייטס־דינסט און זשאַנדאַרמעריע דאַרפען זיך מעלדען דעם 13, 14 און 16־טען אויגוסט.

די רעזערוויסטען וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11־טען פּאָליציי־קאָמיסאַר־יאַטען דאַרפען זיך צושטעלען 8 פריה, אויף נאַ־וואָ־טאַרגאָוואַ 18 אין פ.ק.או. 1. די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. 4. 6. 7. 10. 12. 13 און 14־טען פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען אין פ.ק.או. 2 קאָנ־סטאַנטינער רוג יעזשי גאַס.

אַלע שערעגאָוצעס פון פערבינדונגס־מיליטער דאַרפען זיך שטעלען דעם 5, 6. און 9־טען אויגוסט.

אַלע רעזערוו־אָפיצירען פון נעגען לופטפליה־אַרטילעריע און אַרטילעריע, און עלטערע שערעגאָוו־צעס פון 1904 י. נעגען לופט־פליה־ אַרטילעריע, און אַרטילעריע) — דעם 5. 6. און 9 אויגוסט. 7

אַלע אונטעראָפיצירען פון פעלד־אַרטילעריע, שווערע, שווערסטער, פאַנ־אַרטילעריע און די על־טערע שערעגאָוצעס פון יאָהרגאַנג 1904 — דעם 11. 12. און 13־טען אויגוסט.

אין פ. ק. או. 2 דאַרפען זיך די רעזערוויסטען מעלדען:

שערעגאָוצעס פון פיעכאָטע, טאַנקס, קאַוואַ־לעריע, פּאַנצער־אויטאָס, אַ נטענדאַנטור־דינסט, גע־זונדהייטס־דינסט און זשאַנדאַרמעריע פון 27־טען ביז 30־טען אויגוסט.

רעזערוויסטען פון לופט־פליה אפּטיילונגען, באַ־לאָנען, אויטאָס און טאַבּאָרען — דעם 25 אויגוסט.

שערעגאָוצעס פון פערבינדונגס־מיליטער — דעם 25־טען אויגוסט.

אונטעראָפיצירען פון אַרטילעריע (פעלד, שווערע, שווערסטער און בערג) און די עלטערע שע־רעגאָוצעס פון יאָהרגאַנג 1904 פון אויסגערעכנטע מינים געוועהר — דעם 26־טען אויגוסט.

אַלע רעזערוויסטען דאַרפען מיטברענגען דאָס מיליטערישע ביכעל, דאָקומענטען, א לעפעל, מעסער און גאָפּעל.

די וואָס וועלען בעקומען א „קארטע פאָוואָלאַ־ניע" דאַרפען זיך נישט מעלדען אין פ.ק.א. נאָר גלייך אין דער מיליטערישער אַפּטיילונג וואו ס'איז אָנגעוויזען אין דער קאַרטע.

ס'דאַרפען זיך נישט מעלדען: העכערע אויסגעשלאָסענע פון מיליטער, גייסטליכע די וואָס דאַ־רפען אויף דורכגעמאַכט 14 וואָכען איבונגען און רעזערווי. די, וואָס בעזיצען בלויע מאָבּיליזאַציע־קאַר־טען, סטודענטען, וואָס קריגען מיליטערישע סובּסי־דיעס, פּאָליציי און די וואָס האָבען היי־יאָהר בעקו־מען אַרדאַטשעניעס אויף די איבונגען פון איבער א יאָהר.

פאַר נישט צושטעלען דראָהט א שטראָף לויט די געזעצען וועגען מיליטערישער דינסט.

נישט אלץ לאזט זיך אויסצופיהרען מיט כח

געוואלט אליין זיין ריכטער און קאמארניק, פאליציי שטערט איהם אבער דעריין

אויף אַלעקסאַנדריסקא 24 וואוינט זייט עט־ליכע צעהנדליג יאָהר דער בעקער יוסף לאַוינגער, מיט זיין פאַמיליע. בשעת האָט די בעקעריי פער־נומען דעם גאַנצען לאָקאַל. און קריג וועגען צוויי צימער אַפּגעטיילט געוואָרען פון דער בעקעריי. דער בעקער האָט זיך געקוועלט און לעצטענס האָט ער בעקומען א מעגליכקייט צוריק צו דינגען ביי דער דאַרטיגער ווירט'ן פרוי טיליך די צוויי צימער. מיט א צוויי וואָכען צוריק האָט לאַוינגער די צוויי צימערן טאַקע גערוינגען און נאָכדעם ווי ער האָט געמאַכט ווע־גען דעם אָנ'אָפיציעלען קאָנטראַקט מיט דער ווירט־טין האָט ער זיי פערנומען. דאָס הויז אויף אַלעק־סאַנדריסקא 24 האָט פריהער געהאַנדעלט א געוויסער קרייצער, טשעקעוויטש 7, אַנדערע זאָגען, אַז ער איז אויך א שותּף אויף א פּערטעל הויז, הערשאַ־זאַגער הי' קרייצער האָט ערקלערט דעם בעקער, אַז, ער, קרייצער, וועט פערנעמען די צוויי צימערן פאַר זיך, ווייל ער האָט זיי נייטיג.

געקומען אַזעגער אַז אין הויף אריינגעפאָהרען א לאַסט־אויטאָ מיט א בעטעל און שאַנק, אויפ'ן לאַסט־אויטאָ זענען געווען קרייצער, זיינע זיהן און א פאַר קריסטען. זיי האָבען אויסגעבראָכען א פענ־סטער און אַריינגעטראָגען דורכ'ן פענסטער דאָס בעט מיט'ן שאַנק. דעם בעקער, אַנ'עלטערען יוד, און זיין פרוי, וועלכע האָבען זיך אַקעגענגעשטעלט, האָבען די קריסטען דערלאַנגט א פאַר קלעפּ, נאָכדעם אַריין דורכ'ן פענסטער און האָבען זיך אָנגעהויבען איינ־אָרדנען, אַרויסוואַרפענדיג פון דאָרט אַלץ וואָס עס האָט זיך דאָרט געפונען. די שכנים אַרום זענען געווען שטאַרק אויפגערעגט אָבער זיי האָבען זיך מורא געהאַט אַריינצומישען כדי נישט כאַפּען קיין קלעפּ, ביי די „שטאַרקע" איינער פון זיי האָט ווער־נען דעם אַלעם מיטגעטיילט אין פּאָליציי־קאָמיסאַ־ריאַט. עס זענען פאַלד אַראָפּגעקומען א פאַר פּאָליצי־צאַנטען און האָבען אַלעמען פערבעטען אין פאַר־לעציי־קאָמיסאַריאַט. דאָרט האָט מען אויסגעהערט בּיידע צדדים און דער קאָמיסאַר האָט פעראָרדענט אַז קרייצער זאָל אַרויסנעהמען פון דער פ־טער האַוזונג זיין בעטעל מיט'ן שאַנק און זיי א פּיהרען אַהין פונוואַנען ער האָט זיי געבּראַכט. אויב אָבער ער האָט עפּעס טענות, זאָל ער לאַוינגערן אָנ־קלאָגען אין גריכט.

דער פּאָליציי־קאָמיסאַר האָט טאַקע מיטגעשיקט א פּאָליציאַנט אַז ר'זאָל בייזיין ביים צוריקטראָגאַנ־טירען דאָס בעטעל מיט'ן שאַנק, און אַז ער זאָל אַכטונג געבען, אַז ס'זאָל ווידער נישט קומען צו קיין אַוואַנטורעס.

קרייצער האָט זיך געבּען געמוזט אָנגעגעבע־דאַרפען דער פעראָרדנונג.

א גאַנצען אַזעגער האָט מען אויף מרדכי גבאים וואָס דערצעהלט וועגען טומעל אַז ס'איז פאַר־געקומען אין הויז נומער 24.

„סטאַשעק וואַריאַט" וויל דחתונה האָבען מיט דער שעהנער טשעסלאַווא

אויב נישט שטעכט ער איהר מיט א שטילעט

פּאָליציי האָט איהם אבער אנגעטון קייטעלעך אויף די הענט

(ש) אויף פּשענדזעלניאַנא זיבען־און־אַכציג האָט דער דאָרטיגער איינוואוינער וואַיטקעוויטש אַריינגע־לאָזט צו זיך אַלס סובּלאָקאַטאָר א מיערער־אַרבּייטער סטאַניסלאַוו פּאַרמצאַווסקי. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויז־זעלט איז פּאַרמצאַווסקי „סטאַשעק וואַריאַט" גע־ווען א גוואַלדיגער אַוואַנטוריסט, וועלכער איז שוין פיל מאָל געזעסען אין טורמע און וואַיטקעוויטש האָט פון איהם געוואָלט גערן פטור ווערען אָבער פּאַרמצאַווסקי האָט איהם געדראָהט צו דערשיסען, אויב ער וועט איהם רעדען וועגען אַזעלכע נאַרישקייטען. אַדער וועט פון איהם פאָדערן דירה־געלד.

דערווייל איז צו וואַיטקעוויטש'ן געקומען צו א גאַסט א 19־יאָהריגע שוועסטער א שעהן מיידעל. זי איז באַלד געפעלען געוואָר'ן פּאַרמצאַווסקי'ן און ער האָט זיך צו איהר אנגעהויבען שדכנען. דאָס מיידעל אָבער האָט איהם געהייסען זיך אָפּטראָגען. נעכטען איז פּאַרמצאַווסקי געקומען אין דער וואוינונג פון טשעס־לאַווא וואַיטקעוויטש און האָט פערלאַנגט פון איהר אַז זי זאָל געבען איהר הסכמה מיט איהם חתונה צו האָבען, ווען זי האָט איהם אָפּגעזאָגט האָט ער אַרויסגעכאַפּט א שטילעט און געוואָלט איהר שטעכען. דאָס מיידעל האָט מיט א געשריי זיך געלאָזט לויפען, פּאַרמצאַוו־סקי — נאָך איהם אויף דער גאַס האָט א בערבייגעהענ־דער פּאָליציי־מאַן איהם פערהאַלטען, אָבער ער האָט זיך אַרויסגעריסען דעם שטילעט, ווען ער האָט זיך שוין געהאַט פערמאַסטעט אויף טשעסלאַוואַן.

ס'האָט איהם געוואָלט פערהאַלטען אָבער ער האָט דערלאַנגט די אָנגעלאָפענע עטליכע „קאָפּיעס" און איז אַנטלאָפען. די פּאָליציי האָט איינגעאַרדענט אַ נאָכיאָגעניש און ס'איז איהר געלונגען צו כאַפּען „סטאַשעק וואַריאַט" ער איז פינף א זייגער פאַרטאָג, ווען ער האָט זיך געוואָלט אַריינגעבען אין זיין וואוינונג. מ'האָט איהם אנגעטון קייטלעך אויף די הענט און אַפּגעפיהרט אין טורמע אויף קאַפּערניק.

וועגען לעגיאָן א. נ. פון פאָל־קאַווניק בערעק יאָסעלעוויטש

(קאַמוניקאַט)

ס'האָט זיך אָנגעהויבען די ווערבירונג פון מיטגלידער אין לעגיאָן אויפ'ן שטח פון דער שטאָט לאָדז.

דער לעגיאָן האָט די אויפגאַבע צו וועקען ביי דער יודישער יוגענד דעם פּליכט־געפיהל און די צוגעבונ־דענקייט צו דער מלוכה, אויף די יסודות פון איהר נאַציאָנאַלען זעלבסט־בעוואוסטזיין. דער לעגיאָן פיהרט אָדורך די מיליטערישע פאָרבערייטונג און פיזישע ער־ציהונג פון דער יודישער יוגענד פון 16 יאָהר אָן. די קאָמענדאַנטען פון די אַפּטיילונגען פון לעגיאָן זענען יודען — געוועזענע מיליטער־לייט, וועלכע פיהרען אָן מיט די איבונגען, ביי דער מיטהילף פון ספּעציעלע מי־ליטערישע דאָמאַגעבער און אינסטרוקטאָרען.

די מיטגלידער פון לעגיאָן, וואָס האָבען ערצילט גענוגענדע רעזולטאַטען אין די איבונגען, געניסען פון א פערקירצטער מיליטער־דינסט־פּליכט־צייט, אויסער

עלטסטער פעלדשער

H. Neumark

צוריקגעקעהרט

פאָלודניאָווא 38, טעל. 163-46

נעמט אָן פון 8—10 פ יה

און 3—5 נאָכמ.

דעם האָבען זיי דאָס רעכט אויסצולערנען זיך דעם גע־וועהר־מ'ן ביים רופען זיי אין אַקטיווען מיליטער־דינסט.

אין שבּת'ים און יודישע יום־טובים ווערט אין לעגיאָן נישט געאיבט.

דער לעגיאָן גיט זיינע מיטגלידער א געזונדע מלי־כה'ישע און נאַציאָנאַלע ערציהונג.

די ווערבירונג קומט פאָר אין דער קאַנצעלאַריע פון דאָ'אַן־קאָמענדאַנט פון לעגיאָן, זאַוואַדזקא הויז צוואַנציג, יעדען טאָג, חוץ פרייטאָג און שבּת, פון זיבען ביז ניין אין אָוונט.

אויגוסט

זון־אויפגאַנג 3.56

זון־אונטערגאַנג 7.28

מאָנטאָג

4

י

אב תר"ץ

רעגיסטראַציע פון אַרבּייטסלאָזע אויף דרינגענדע רעגירונגס-הילף

דער מאַגיסטראַט איז מודיע, אַז מאָרגען, מאָנ־טאָג, דעם 4 אויגוסט הויבט זיך אָן די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדע רעגירונגס־הילף פאַר'ן חודש יולי ה. י. פון די אַרבּייטסלאָזע, וועלכע האָבען בעקומען דרינגענדע הילף פאַר'ן חודש יוני. פון דער קאַסע פון אונטער־שטיצונגס־אַמט פאַר אַרבּייטסלאָזע, אויך וועלכע האָ־בען אויסגעשעפּט אַלע ראַטעס פון דער געזעצליכער שטיצע פון אַרבּייטסלאָזען פאַנד אין חודש יוני, און וואוינען אויפ'ן שטח פון דער לאָדזער גמינע.

צו דער דאָזיגער רעגירונגס־שטיצע האָבען גאָר רעכט אַרבּייטסלאָזע, וועלכע האָבען אויסצוהאַלטען פאַ־מיליעס.

איינזאַמע און פערהייראַטע אָהן קינדער, האָבען נישט קיין רעכט אויף דער דרינגענדער שטיצע.

אַרבּייטסלאָזע, אין וועמענס פאַמיליע, וועלכע וואוי־נען מיט זיי צוזאַמען, אָדער פיהרען צוזאַמען א ווירט־שאַפט, איז כאָטש איין פּערזאָן בעשעפטיגט ביי אַר־בּייט, אָדער בעקומט וועלכע עס איז שטיצע — האָ־בען אויך נישט קיין רעכט צו דער שטיצע.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אויף וואָלטשאַנסקא 251 פון 9 פריה ביז 2 מיטאָג־צייט, לויט פאָלגענדע סדר:

היינט, מאָנטאָג דעם 4 אויגוסט די אותיות

A B C D E F

דינסטאָג דעם 5 אויגוסט —

G H I J

מיטוואָך דעם 6 אויגוסט —

K L Ł

דאָנערשטאָג דעם 7 אויגוסט —

M N O

פרייטאָג דעם 8 אויגוסט —

P R S

שבת דעם 9 אויגוסט —

T U W Z Ż

טיילווייזע אויפלעבונג אין טעקסטיל-מסחר

(אַ) פון די ווירטשאַפטליכע קרייזען טיילט מען: אַז אין דער לאָדזער אינדוסטריע האָט זיך די לעצ־טע טעג אָנגעהויבען א פערשטאַרקטע בעוועגונג. מען פּאָרערט זומערדיגע סחורות און בעטציינג, ווייס־צייג א. אַ. וו.

די פּראָווינץ־קונדען קומען פאַר פאַר מזומן, די טעג הויבט זיך שוין אָן די נאָכפראַגע אויך אויף ווינטער־סחורות, הגם ס'וועלען נאָך נעקויפט ווער־דען זומער־סחורות.

א נאָכפראַגע האָט זיך אויך אָנגעהויבען אויף וואָלענע סחורות. און די פאַבריקס־לאַגערן און ביי די הורט־סוחרים זענען די זאַפּאַסען גאַנץ קליינע. און די קלענערע פאַבריקען אַרבּייטען איצט ווינטער סחורות און מ'ערוואַרט אויף א פערשטאַרקטער נאָכפראַגע.

צי מעג מען די „זאַליטשקעס" אויף אומזאַץ-שטייער איינקאַ-סירען אויף א צוואַנגס - אופן

העכסטער אדמיניסטראַטיווער טרי־בונאל וועט אַרויסגעבען וועגען דעם אַנ'אורטייל

דער העכסטער אַדמיניסטראַטיווער טריבונאַל האָט אַרויסגעגעבען אַנ'אויפקלערונג אַז די קאָנטעס אויף אומזאַץ־שטייער, וועלכע די האַנדעלס־אַנ־טערנעהמונגען דאַרפען צאָהלען לויט א פּראָוויזאָ־רישער אויסרעכנונג קען נישט איינגעמאַהנט ווערען אויף א צוואַנגס־אופן. דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום איז אָבער נישט צופרידען מיט דער דאָזיגער ערקלע־רונג, און האַלט אַז די ביזאַצטיגע פּראַקטיק פון די פינאַנץ־אַמטען וועלכע פלעגט די „זאַליטשקעס" איינ־קאַסירען אויף א צוואַנגס־אופן איז געווען א ריכ־טיגע.

דאָס מיניסטעריום האָט זיך דעריבער געווענ־דעט אין העכסטען טריבונאַל מיט א פאָרשלאַג אַז דער דאָזיגער ענין זאָל אויספיהרליך און גענוי בער־האַנדעלט ווערען און אַז וועגען דעם זאָל אַרויסגע־געבען ווערען א קלאָרע אויסטייטשונג.

דעריבער פעררופט זיך דאָס מיניסטעריום אויף דעם סטאַטוט וועגען איינמאַהנען פערלעגענע שטייערן. דער פּראָצעס וואָס האָט זעהר א וויכטיגע בעדייטונג פאַר פיל שטייער־צאָהלער וועט פאָר־קומען אין סעפּטעמבער און ווערט איצט פּריאָנ־טערעסירטע קרייזען אָפּגעוואַרט מיט גרויס איינ־[illegible]

„לאדזער פראוואקאטארען“

פינסטערע געשטאלטען פון דער לאדזער פערגאנגענהייט

די יארען 1904 ביז 1908 אין לאדז, די יארען פון גרעסטען אויפברויז אין דער ארבייטער-בעוועגונג אין פוילען, און גלייכצייטיג, די יארען פון שווארצער רעאקציע און אונגעהויערער פערפאלגונג.

אויך די יודישע ארבייטער-בעוועגונג, בעזונדערס אין דער ארבייטער-שטאט לאדז, איז זיך דאן שטארק אונאנדערגעוואקסען און פערפעסטיגט געווארען. די ארבייטען האבען אבער געמוזט געפירט ווערען אונטערדיש אומלעגאל און סאיז דעריבער געווען אונמעגליך זיך צו פערהיטען פון פערשידענארטיגע פראוואקאטארען, וועלכע האבען זיך אריינגעכאפט אין דער ארבייטער-בעוועגונג, זי אינוועניג אויפגעריסען און צעניכטעט.

די פראוואקאטארען האבען ווי א ווארם געטאטשעט פערשידענע יודישע ארבייטער-פארטייען און גענומען פון זיי בלוטיגע קרבנות, ניט איינמאל זענען דורך די פראוואקאטארען פונאנדערגעשיסט געווארען פיצען פאר איינאנצען אומשולדיגע מענשען, נאר כדי צו האבען וואס מעהר קרבנות פאר די צארישע וואנדאלסקע זשאנדארמען, פאר די פאליציימייסטערס און אנדערע בעאמטע, וועלכע זענען געווען צו היטען די „בלאגאנאדיושנאסט“ פון די בירגער.

די פראוואקאטארען זענען אבער ניט שטענדיג געבליבען אונענטדעקט, סוף-כל-סוף איז מען אין די ארבייטער-פארטייען געפאלען אויף זייערע שפורען און זייער סוף איז געווען פערשידענארטיג, מיט עטליכע פון זיי האבען די „באיובקעס“ פון די פארטייען אפגעפארטיגט, אנדערע, ווידער זענען געפאלען פון די הענד פון די „אייגענע פאליציאנישע ברויט-געבער“, און ענדליך זענען אויך געווען אזעלכע, וועלכע האבען בעצייטענס פערמאכט, אוועקגעווארפען זייער שענדליכע מעשים און פערלאזט דאס לאנד.

מיט אונזער מאטעריאל וועגען די לאדזער פראוואקאטארען, וואס מיר האבען געזאמעלט פון אויטענטישע קוועלען, ווילען מיר בעלייכטען צו דער געשיכטע פון די לאדזער יודישער ארבייטער-בעוועגונג, און אויפדעקען די פינסטערע געשטאלטען, וועלכע זענען געווען א שרעקליכער פלאג פאר די ארבייטער.

ער לעבט נאך ער-הוים און געפינט זיך אין אמעריקא. ער איז ניט ענטדעקט געווארען דורך דער פארטיי, הגם ער האט זיין שענדליכע פראוואקאטארישע ארבייט געפירט און פערלויף פון דריי יאהר. מיט אנגעך א האלב יאהר צוריק איז ער געווען אין לאדז אלס „אל-רייטנאק“ און דא האט ער זיך מתודה געווען פאר מיר און ערלויבט א בערצעהלען די פאקטען פון זיין פראוואקאטארישער ארבייט. פערשטעהט זיך, או ער רעדט איצט וועגען דעם מיט דער גרעסטער רוהע, ער זיים אויך גלייכצייטיג, או קיינער וועט איהם ניט מזיק זיין. און פרובט זיך צו מרייסטען רעכטפערטיגען, וואס ער שטיצט, לויט זיינע ווערטער, אלע יודישע ארבייטער-איינריכטונגען אין אמעריקא.

דאס איז געווען גראד מיט 25 יאהר צוריק — האט ער אנגעהויבען זיין מערקווירדיגע ווידוי — איך בין געווען אין לאדז א בעקער-ארבייטער, דאס יאהר 1905, רעוואלוציאנערער איפשוואונג, מ'רעדט ניט נאר, נאר מ'גרייט זיך ארגאניזירען די רעוואלוציע אין רוסלאנד. איך בין געווען אנאיפערציגטער סאציאליסט און האב ניט געוואלט וויסען פון קיין שום קאמפראמיסען, איך האב אנגעשלאסען צום „בונד“ און געווען גרייט אויסצופירען יעדען בעפעל פון מיין פארטיי ניט קוקענדיג אויף קיין שום געפאהר און אהן שום מורא. די פארטיי האט זיך טאקע גערעכנט מיט מיר און הגם מען האט מיך נאך ניט צוגעלאזען צו קיין פעראנטווארטליכע קאנספירטיווע ארבייט, האט מען מיך דאך בענוצט צו ארבייטען, ביי וועלכע מ'דארף זיך געדראפט שטארק היטען. איך בין למשל בעזעצט געווארען אפצונעהמען פראקלאמאציעס פון דער באהן, אדער פון דער געהיימער דרוקעריי, אויב אזעלכע זענען אין לאדז געדרוקט געווארען, די דאזיגע אומלעגאלע ליטעראטור האב איך געטראגען צושטעלען אויף פונקטען, וואו כ'האב זי צוטיילט צו אזעלכע, וואס זענען געקומען מיט א פעסטגעשטעלטען „פאראל“ אדער וואס-צייכען.

איך האב מיין ארבייט אויסגעפירט בשלימות און ניט איינמאל, על-פי-נס ניצול געווארען פון די הענד פון דער צארישער זשאנדארמעריע. דאס איז נאר געווען דער אנהויב, אינצווישען בין איך אריינגעצויגען געווארען אין העכערע פארטיי-ארבייטען ווי ארגאניזירען קרייזען, געפינען געהיימע וואוינונגען אויף פערזאמלונגען, געפינען א וואוינונג אויף בעהאלטען ענטלאפענע, אדער אזעלכע וואס זענען געזוכט געווארען דורך דער פאליציי.

איך האב אלע געארבייט מיט דער גרעסטער איבערגעבענהייט און אפפערווילליגקייט. ניט איינמאל האב איך מיר געטראכט, ווי גליקליך וועל איך זיין, אויב איך וועל ארעסטירט ווערען און ליידען פאר דער רעוואלוציע, פאר דער בעוועגונג, פאר דער פארטיי. און אויף דעם האב איך ניט געדארפט לאנג ווארטען איינמאל געהענדיג אויף שרעדניא גאס צו א פרעה, אויב כ'האב ניט קיין טעות, האט זי געהייסען קרעטשמער, כדי צו דינגען ביי איהר א צימער אויף א פערזאמלונג, האב איך דערפיהלט, או מ'שפיאנירט מיך נאך, איך בין געגאנגען פון נייעם מארק און אנשטאט צו געהן גלייך מיט דער שרעדניא, האב איך מיר אריינגעכאפט אויף סאלנא גאס, ערשט אויס, או דער געהיים-אגענט האט פערשטאנען, או איך וויל איהם אפנארען, האט מיך גלייך פערהאלטען און אפגעפירט צום זשאנדארמסקי נאטשאלניק.

דאס בין איך ניט געווען אליין, איך האב דאס געטראפען אנערך 8 יונגע-לייט און פריילינס, וועלכע האבען געמאכט דעם איינדרוק פון היזועלבע ארעסטאנטען, וואס איך אליין, איך האב געהאט א ביטערע טעות. ווען מיר ארעסטאנטען זענען געבליבען אליין אהן דער שמירה פון זשאנדארמען, האבען זיך אפגערופען צווישען זיך פונאנדערגעבויגען, יעדער פון אונז האט אנגעהויבען דערצעהלען פארוואס ער איז ארעסטירט געווארען, וואס פאר א „ארבייט“ ער האט געטון און געשאלטען אויף וואס די וועלט שטעהט די צארישע מאכט'אטען.

איך בין געווען דער איינציגער יוד אין דער דאזיגער גרופע, א רעש מער זענען געווען נאך 6 פוילישע יונגע-לייט, וועלכע האבען געהערט, לויט זייערע רייד צו פ. פ. ס. און צו ס. ד. און איין פריילין, וועלכע זי האט געזאגט, האט זי געהערט צו ס. ד. און זי האט זיך פערנומען מיט געוועהר-שמוגעל פון קאנאדע פאר דער לאדזער ארגאניזאציע. ארעסטירט האט מען זי געוואלט ווערען אויף דעם פאבריקס-וואקזאל, ביים אין א'ים פון דער באהן, וואס איז געקומען פון דער גרעניץ.

— 4 מיזער-רעוואלווערען האבען די הענד ביי מיר געפונען — האט דאס פריילין פערצווייפעלט צוזאמענגעבראכען די הענד — איך בין וועהר קראנק. איך וועל ניט איבערהאלטען אויב זיי וועלען מיך שלאגען.

און צורוקענדיג זיך נעהנטער צו מיר, האט זי מיר אריינגעקוקט אין די אויגען און געזאגט:

— חבר, איך זעה, או איהר זייט א בראווער איבערגעגעבענער טוער, איהר וועט מיך מוזען ראטעווען. דערביי האט זי מיר אזוי פעסט געדריקט די האנד, או א ציטער איז מיר ארויך דורכגעלאפען איבער'ן לייב.

(המשך קומט).

שרייענדע נויט צווישען יודישע אפגעקומענע אין צענטער פון שטאט

נעכטיגע פאבריקאנטען און געוועזענע רייכע סוחרים קומען איצט אן צו בעטעל-ברויט

א בינטעל פאקטען און בילדער פון פערצווייפעלטע קרבנות פון קריזיס

מען אן אויסלענדער קומט דאס ערשטע מאל קיין לאדז און שפאצירט זיך ארום די פיעטריקאווער אדער נאוואמיעסקא-גאס, וואו ס'וואַרפען זיך איהם אין פנים אריין די ריין-אויסגעשטעלטע שויפענסטער פון די הונדערטער פערשידענארטיגע געשעפטען און מאגאזינען און די עלעגאנט און פייער-געקליידעטע פערביייגעהענדע דאמען. בעקומט ער אן איינדרוק, אז לאדז איז א שטאט, וועמענס איינוואוינער באדען זיך ממש אין רייכקייט און אין הרחבה.

אבער ווערט מען אבער דאס עקאנאמישע לעבען פון דער לאדזער בעפעלקערונג טיפער און ערנסטער, פון מען קומען צום אויספיהר, אז די הערשאהנטע מיינונג און אנאויבערפ. עטליכע, איינ זייטיגע און א בעדייטענדע איבערגעטריבענע.

און ווירקליך — צו לאזט זיך הען אויסמאָר ביישען א זיכערע מיינונג וועגען דער פאקטישער לאגע פון א געוויסען געשעפט לויט זיין שויפענסטער, אדער צו קאן די קליידונג פון א מענש דינען אלס סימן פון זיין וואוילשטאנד?

ואל מען אננעהמען, אז מ'קאן זיך יא רעכענען מיט א.עלכע אויסערליכע קריטעריומס, זענען דאך די הונדערטער און אפילו טויזענדער געשעפטען פון די פרינציפאלע גאסען נאך אלץ ניט די „לאדזער ווירטשאפט“ אונע אפילו אויך ניט דער „לאדזער האנדעל“ און די מחנה רייך געקליידעטע דאמען זענען דעסטווייגען אויך נאך ניט די „לאדזער בעפעלקערונג“.

איבריגענס, אויב מיר נעהמען יא שוין מאכען געוויסע אויספיהרען בנוגע דעם עקאנאמישען מצב פון א שטאט איינוואוינער, לויט אויסערליכע אבסערוואציעס, פאר וואס-זשע זאלען אין דעם פרט ניט מאסגעבענד זיין די שטימונגס-אויסדריקען אויף די געזיכטער פון די פערבייגעהענדע מענשען?

בעטראכט מען די לאדזער מענשען, ווערט מען באלד, אז אויף זייערע פנים'ער איז אויסגעגאסען געפעס א טאן בלייערנע ערנסטקייט, פערטראהטקייט, נערווערשלאגענקייט און פערביטערטקייט און דאס איז צו בעמערקען ניט בלויז ביי עלטערע, נאר אויך ביי יונגע מענשען און אפילו ביי פרויען.

די דאזיגע שווערע שטימונג פון רוב לאדזער מענשען איז דער ריכטיגסטער אויסדרוק פון זייער געדריקטער אויסיכטסלאזער און פערצווייפעלטער לאגע און שפיגעלט אלענפאלס פיל בעסער אפ די זאך פערהעלטעניסען ווי די אנגעפילטע ווינסטאווען פון די גרויסע מאגאזינען, אדער די פרעכטיגע קליידונג פון א הייפעלע לייכט-דענקענדע דאמען.

אז דאס ווירטשאפטליכע לעבען אין לאדז לעבט איבער א מורא'דיגע דעפרעסיע און אז דער איבערוויגענדער רוב פון די איינוואוינער ספעציעל יודישע, געפינען זיך דעריבער אין אנאויסערגעוועהנליכער שווערער, ממש קאטאסט אפאלער לאגע, בעווייזט די גרויסע צאהל וועקסעל-פראטעסטען, ווייענטשעס און ליציטאציעס. די ריזיגע ארמיי ארבייטסלאזע און די נאך פיל פאכיג גרעסערע מאכען פרנסה'לאזע, די פערקלענערטע פראדוקציע, עקספארט און קאנסומציע, דער נידעריגער אינעמיינער געזונדהייטס-צושטאנד, די שרעקליכע וואוינונגס-בעדינגונגען, און דער געוואלטיגער עמיגראציע-דראנג פון דער בעפעלקערונג.

די אויסגערעכענטע סימנים, וועלכע אילוסטרירען אמבעסטען די לאגע פון דער ווירטשאפט און דער בעפעלקערונג אין דער שטאט לאדז, זענען א ווייצואגנע ריין עקאנאמישע וויסענשאפטליכע און לאזען זיך קאנסטאטירען ערשט ביי א גענויערע אבסערוואציע און פארשונג.

מיר ווילען זיך אבער דאס מאל ניט ארייננלאזען אין קיין סטאטיסטיקעס און ציפערען, נאר פרובען פארצושטעלען די וואכלאגע אויפץ גרונט פון פאקטען פון טעגליכען לעבען.

פון איצט איז מען אין לאדז געוואוינט געווען צו דערצעהלען וועגען נויט, וואס הערשט אין די באלוטער ווינקלען, צווישען דער ארבייטענדער בעפעלקערונג. איצט אבער האט זיך געשאפען אזא לאגע, אז מען דארף אויך שוין רעדען וועגען נויט צווישען די יודישע איינוואוינער פון דער סאמער פיעטריקאווער גאס.

אונז איז עם ליידער.

די דאזיגע טרויעריגע ערשיינונג, ווילען מיר דאס איצטער אילוסטרירען מיט א ריהע פאקטען און בילדער, וואס וועלען אפשפיגלען אמבולטסטען פיי וואסערער פערצווייפעלטער לאגע עם געפינען זיך איצט נעכטיגע פאבריקאנטען און נעכטיגע מיט איינגעפונדעוועטע, סוחרים און סאמע ריכען פון דער שטאט, — אויף פיעטריקאווער גאס.

דעם אנהויב פון די בילדער וועלען מיר ברענגען אין מארגענדיגען נומער.

דער מארד איז פאדעמביצע

איינברעכער האבען ערמארדעט דעם נאכט-וועכטער

(—) מיט עטליכע טאג צוריק האט מען געפונען א טויטען דעם נאכט-וועכטער פון ב. קאצ'ס ווילע אין פאדעמביצע סטאניסלאוו קאלאדזיעיטשיק.

די אויספארשונג איז געקומען צום בעשלוס, אז דא איז פארגעקומען א מארד.

לויט דער השערה פון פאליציי האט דער וועכטער ארומגעהענדיג ביינאכט פאר דער ווילע, בעמערקט עטליכע פערדעכטיגע פערזאנען, וועלכע האבען געוואלט אויספיהרען אן איינבראך.

ווען ער האט געוואלט מאכען א ליארעם, האבען זיך די איינברעכער אויף איהם געווארפען און צווישען זיי און דעם וועכטער איז פארגעקומען א פערצווייפעלטער קאמף. דערויף זאגען עדות די סמנים, וואס זענען געבליבען אויף דעם טויטערס קערפער.

קאלאדזיעיטשיק איז געווען זעהר א שטארקער מאנספערשוין. ער האט אבער ניט געקענט בייקומען די אנפאלער און איז געפאלען א קרבן.

די רויבער האבען איהם מיט שטעקענס נאך שלאגען בוז טויט און האבען איהם איבערגעלאזען פאר דער טיר פון דער ווילע און אליין זענען זיי אנטלאפען, רעזיגנירענדיג פון געפלאנטען איינבראך.

וועגען דעם מארד ווערט געפיהרט אן ענערגישע אויספארשונג, אבער די מערדער האט מען ביז איצט ניט געכאפט.

„שומרי שבת“ ביים ראדאגאשטשער סטאוו

(א) אין ראדאגאשטש געפינט זיך א סטאוו, מיט אן אומפראוויזירטער פלאזשע, וואו די לאדזער יוגענט וועלכט זיך אפצופרישען אין די הייסע טעג. היינטיגען שבת איז ביים סטאוו פארגעקומען א שטיקל אזאנטורע: בעת אין סטאוו האבען זיך געבאדען א גרופע יונגעלייט און עלטער פון 19—20 יאהר, זענען מיטאמאל אנגעקומען עטליכע עלטערע חסידישע יודען און צוגענומען זייערע זאכען. ווען די יונגעלייט זענען ארויס פון סטאוו זיך אנטאן האבען זיי ערשט בעמערקט אז זייערע מלבושים זענען פערשוואונדען, און א פאר מינוט ארום האבען זיך בעוויזען די חסידישע יודען און האבען אנגעהויבען די יונגעלייט בעלעגען מיט קלעפ, שוין נאר ניט אויף א יודישען אופן.

ס'איז געווארען א טומעל און עמיץ האט וועגען דעם טעלעפאנירט אין פאליציי. וועלכע איז באלד אנגעקומען אויף „שלאכט-פעלד“ און האט פעסטגעשטעלט, אז צווישען די שלעגער האבען זיך געפונען די עלטערען פון די, וואס האבען זיך געבאדען און די קלעפ האבען זיי בעקומען פאר חלול שבת — מ'טאר זיך שבת ניט באדען. דער 19-יעהריגער שמואל הארוויץ פון פולנאצנא גאס 7 דערוויל ארייננעכאפט גוט אנגעבראכען די ביינער.

די פאליציי האט אבער געגען די טאטעס מיט זייערע פריינד צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל פאר שטערען די עפענטליכע רוה.

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.

9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעבען אויך אין לעטשניצע, נערושער 17, פון 10 — 11 און פון 2—5

ווידער בעגנב'עט א לאסט-אויטא אינ'ם גאנג

דאס מאל אויפ'ן שאסיי טושין פיעטרקאוו

ניט לאנג האבען מיר דערצעהלט אין אונזער צייטונג וועגען א דרייסטער גנבה, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אויף א לאסט-אויטא אויפ'ן וועג ווערשאוו-סטריקאוו. די גנבים האבען דאן פונ'ם לאסט-אויטא ארויסגעשלעפט סחורה אויף 60 טויזענד זלאטעס, א טייל פון דער דאזיגער סחורה איז שפעטער געפונען געווארען אין לאגעווניקער וואלד, אבער די גנבים האט מען ניט געכאפט.

איצט מעלדט מען אונז מיט וועגען א צווייטען פאל וואס איז דאס מאל אויסגעפיהרט געווארען צווישען טושין און פיעטריקאוו: פון א לאסט-אויטא האט מען אויפ'ן וועג אראפגעגנבעט עטליכע פאר-לען מאנופאקטור און ווערט פון דריי טויזענד זל.

די סחורה האט ארויסגעשיקט דאס טראנספארט-ביורא „מאלעמפיא“, די אויספארשונגס-פאליציי האט פארגענומען שריט אויף צו ענטדעקען די רויבער. דערוויל זענען ארעסטירט געווארען עטליכע פערדעכטיגע פערזאנען. די אויספארשונג קומט ווייטער פאר.

אויסטערלישע געשיכטע מיט אן אמעריקאנער ירושה אין ווילנע

מיט 40 יאהר צוריק האט זי זיך געשמדט און איצט קען זי נישט בעקומען די ירושה

א סענסאציאנעלע געשיכטע מיט אן אמעריקאנער ירושה האט זיך איצט אפגעשפילט אין ווילנע.

ביים ווילנער גלח מאציעיעוויטש וואוינט אלס עקאנאמקע די עלטערע קריסטליכע פרוי קאץ, וועם די פרוי איז א כשר'ע קאטוילין פונדעסטוועגן האבן אלע חושד געווען די פרוי, אז זי איז נישט קיין געבוירענע קאטוילין. וועגן דעם האט עדות געזאגט נישט נאר איהר יודישע פאמיליע קאץ, נאר אויך איהר אויסערליכער סעמיטישער אויסזעהן.

ס'ווייזט זיך איצט ארויס, אז זי איז ווילנער חשר און א בערעכטיקטער.

מיט 40 יאהר צוריק האט זיך די ווילנער יונגע יודישע פרייליין קאץ געשמדט. דער פאטער האט זיך דאן איינגאנצען אפגעזאגט פון זיין געשמדטע טאכטער. איהר ברודער איז צו דער צייט ארויסגעפאהרען קיין אמעריקע, וואו ער האט זיך ניד ארויפגעארבייט און איז געווארען א רייכער מענש.

דער ברודער האט נישט איבערגעריסען אינגאנצען זיינע בעציהונגען מיט זיין געשמדטער שוועסטער און פלעגט זיך מיט איהר פון צייט צו צייט איבערשרייבען.

איהר צווייטע שוועסטער נישט קיין געשמדטע איז ארויסגעפאהרען אין אן אנדער שטאט און פלעגט אויך פון צייט צו צייט שרייבען בריף צו איהר געשמדטער שוועסטער, און אזוי זענען אוועקגעלאפען יאהרען, פון דעם טאג ווען די יונגע יודישע מיידעל קאץ האט זיך געשמדט זענען פערלאפען גאנצע 40 יאהר. די געשמדטע יודישע פרוי קאץ איז געווען אויך שוין לאנג ארויסגעפאהרען פון ווילנע. איהרע פריינד און בעקאנטע אין ווילנע האבען שוין געהאט אין איהר פערגעסען. די לעצטע יאהרען איז די פרוי ווידער אנ'אייזאמע ארומגעקומען אויף צוריק קיין ווילנע.

די פרוי האט שוין געהאט איינגאנצען פערגעסען אין איהר יודישער אפשטאמונג. וועגן ברודער האט זי שוין לאנג נישט געהאט קיין ידיעה און הא מיט א קורצער צייט צוריק האט זי פלוצלונג בעקומען א ידיעה, וועלכע האט איהר געטראפען ווי א דונער אין א העלען טאג.

די ידיעה איז געווען א קורצע, אבער א פיל־זאגענדע.

איהר רייכער יודישער ברודער אין אמעריקע איז געשטארבען אנ'איינזאמער און נאהענטע יורשים אין האט איבערגעלאזט א גרויסע ירושה און זיין בעפולמעכטיגטער, אן אמעריקאנער נאטאריוס זוכט ארום זיינע יורשים.

די יורשים זענען זי און איהר יודישע שוועסטער. די פרוי האט אונטערגענומען די נויטיגע שריט, אבער די ירושה האט זי אלץ נישט בעקומען. זי האט גערעכענט, אז די פארמאליטעטען דארפען דאס דויערען א לאנגע צייט. דערווייל האט זי זיך דערוואוסט, אז איהר יודישע שוועסטער האט איהר טייל ירושה יא בעקומען.

ס'ווייזט זיך איצט ארויס, אז דער ברודער האט געמאכט אין זיין צוואה א בעווארעניש, אז זיין שוועסטער קען אהם ירשענען ערשט דאן, ווען זי וועט ווערען אויף צוריק א יודיש קינד.

די משומדת האט בעשלאסען צו ווענדען זיך וועגען דעם גאנצען ענין צו אן אדוואקאט, וועלכער זאל זעהן אויסצופועלן פאר איהר, אז זי זאל די ירושה פון איהר פערשטארבענעם רייכען ברודער יא בעקומען.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט".

בײם דערלאנגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פונ'ם טאג, ווען די אנפראגע ווערט דערלאנגען אויף אנפראגע אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

אפאנענטען דארפען זיך נישט ווענדען מיט זייערע אנפראגען אין רעדאקציע שריפטליך, נאר קענען זיך ווענדען זייערע ענינים פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט אין רעדאקציע טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג.

זיי זענען נאר מחויב פארצושטעלען די קוויטונג פון אפגעצאהלטען חודש־בייטראג.

---

838. פ. ר. פון 6. שערפיען.

ווארשיינליך וועט אייך די בעלאבאטאווער פאליצי צוריקשיקען די דאקומענטען, פונדעסטוועגן וואלט נישט געשאט, אז איהר זאלט וועגען דעם פערלויסט דערווייל מעלדען אין וואיעוואדישען אמטליכען בלאט.

839. א לעזערין פאטשמאן.

געוויס דארפט איהר בעקומען א רענטע. פערשטענדיגט זיך מיט אונזער יוריסט פערזענליך.

---

840. נ. מ.

אויב איהר געהט מאכען א געוויסען פערזאן פאר א רעכטליכען בעל־הבית פון אייער אייגענטום, נישט וויכטיג צוליב וועלכע טעמים איהר טוט עס, דארפט איהר דאך צו איהם האבען א 100־פראצענטיגען צוטרוי צו איהר קאנט צום דערמאהנטען פערזאן האבען אזא צוטרוי, קאנען מיר פערשטעהט זיך, הערויף נישט ענטפערען. מיר קאנען אבער אייך יא זאגען, אז דער גאנצער עקספערימענט וועט זיך אייך נישט איינגעבען, ווייל ריהאלט נישט אויס די רעכטליכע קריטיק.

אייער עצה־געבער איז מסתמא נישט מעהר אויסען, ווי ארייננצופיהרען אייך אין אומזיסטע קאסטען.

---

841. א טעגליכער לעזערין כוינע.

אויב מאין שוין פאריבער מעהר ווי צוויי חדשים זייט דער זשיראנט האט אויסגעקויפט דעם פראטעסט. איז זיין רעגרעסיווע פרעטענזיע צו אייך שוין פערלעטערט און איהר קענט העריבער שוין בעפרייט פון דער פעראנטווארטליכקייט פאר'ן פראטעסטירטען וועקסעל.

היינט און פאלגענדע טעג!
די לאנג ערווארטעטע פרעמיערע!

פערשאלטענער טייך

מיט דער ריזענדער BETTY KOMPSON i Ryszard Barthelmess

רעזשי: FRANK LLOYD

100% קלאנג־זינגענד און רעדענדיגער פילם

אויספער'ן פראגראם: קלאנג־צוגאבע.

אנהויב 5.30 נאכמ. שבת און זונטאג 2 א זייגער נמ.

842. נאשעלסקי.

איינגענטליך האבען מיר אויף אייער אנפראגע אינגאנצען נישט געדארפען ענטפערן, ווייל אין דער פארם, ווי איהר שטעלט זי דארפט איהר זוכען אנ'ענטפער נישט ביי אונז, נאר אין א ווערטער־בוך.

מיר געבען אבער אייך יא אנ'ענטפער, ווייל מיר פערשטעהען, אז איהר האט די פראגע געשטעלט מסתמא נישט צוליב אקאדעמישע טעמים, נאר ווייל איהר האט דערין א געוויסען מאטעריעלען אינטערעס און אויב אזוי טראגט זי שוין ממילא אויך א יורידישען כאראקטער:

היספעגנזא איז א לאטיינישער טערמין און שטאמט פון דער רוימיש־קאטוילישער קאנאנישער רעכט.

לויט דער בוכשטעבליכער איבערזעצונג בעדייטעט היספענזא פערגעבען עבירות אדער ריכטיגער געזאגט, א דורך איבערטרעטען א קירכליך געזעץ איהרע בעשטימונג, און אייער פאל האנדעלט זיך ווארשיינליך וועגען פאלגענדען ענין:

לויט דער אנגענומענער בעאמטליכער פראקטיק איז יעדער קאטוילישער מאמ צוגעשטעלט צו א בעשטימטער רוימטנער גרופע. פאר יעדער גרופע איז פעסטגעשטעלט א בעשטימטע פענסיע און עס פאדערט זיך א געהעריגער בילדונגס־צענז.

אויב ס'געהט וועגען א בעאמטען, וועלכער האט אלע נויטיגע קוואליפיקאציעס צו פארטרעטען א געוויסען אמט נאר ער קען נישט סטאביליזירט ווערען, ווייל ס'פעהלט איהם דער געזעצליך געפאדערטער דערצו בילדונגס־צענז, איז דער שטאט־ראט בערעכטיגט הערויף מותר צו זיין און זעהן רעכטליכער זיך אויסנעדריקט, צו ערמעגליכען איהם א דיספענזע.

דאס ערשטע מיידעל

פון ניקאלאי באגדאנאוו

19.

— איך האב געוואוסט, אז איהר וועט קומען. איך האב פאראויסגעזאגט, אז או״ם'ן היינטיגען צוזאמענפאהר וועט זיין דאס ערשטע מיידעל. ביז איצט, ווי אייך איז בעוואוסט, איז דאס נישט געווען.

ער האט אויסגעזעהען לעבעדיג, נאר יענע איינגעפוצטקייט מי מען ער איז געקומען צו אונז איז נישט געווען.

ער האט געכאפט א שמועס און זיך פלוצלונג דערמאנט, אז ער דארף עפעס ערלעדיגען אין זיך געלאזט איבער'ן קארידאר. ארום איהם האבען זיך צונויפגעקליבען נרופעס חברים און ער האט זיי אנגעוויזען אויף אונז און ערקלערט. מיר זענען געגאנגען איבער'ן קארידאר און צוגעצויגען צו זיך יעדענס אויפמערקזאמקייט און אליין זיך צוגעקוקט צו די רעלעגאטען פון דעם צוזאמענפאהר. עס איז געווארען שפעט און אויף דער סטעליע האט זיך פערצונדען די עלעקטריע.

אט וועט זיך פאלה דערהערען דער גלאק צו דער ערעפנונג. די דעלעגאטען האבען געריסט אנגעפילט דעם אריינגאנג לויט מיין חשבון זענען געווען פופצנ און אפשר נאך מעהר. צוזאמען, אלע ווי איינער, אין לעהרערנע רעקלעך, האבען געהאלטען די בייארבייטער. זייער „יאטשייקע" בעד שטעהט פון הונדערט מענשען, פון די דריי הונדערט מאס מיר פערמאגען אין גאנצען קרייז, און זיי זענען קונאפע הרייסיג דעלעגאטען. זיי האבען נישט צו פריינדליך זיך צוגעקוקט צו די דארפישע העלפערנאטען, וועלכע זענען געווען פערשידענע אנגעטון. עס זענען געווען דעלעגאטען אין לאפטעס, און אויסגעשמירטע שטיוועל און צווייט אפילו און אויסגעמאלענע וואליקעס, וואס איז געווען א לוקסוס. די דארפישע דעלעגאטען האבען זיך נישט געהאלטען צוזאמען, א טייל אין די ווינקלען, א טייל אויף די פענסטער און זיי האבען זיך געפיהלט אין דער גרויסער געביידע אומבעקוועם, ווי אין א קלויסטער.

די פאבריקארבייטער האבען געפיהרט א לעבעדיגען שמועס. איך האב בעמערקט צווישען פיי א קלייניקע, א שווארציגען בחור, וועלכער איז געווען זייער באגייסטערט. א קארטאפעל־נאז האט איהם געמאכט אויסזעהען קאמיש. ער האט געקוקט אויף די דארפישע דעלעגאטען און געשמייכעלט.

צווישען די צוויי גרופעס האבען זיך אויך געפונען צוויי אנגעשטעלטע פון דער שטאטישער „יאטשייקע". זיי האבען זיך מיט גארנישט אונטערשיידט, אפשר נאר דערמיט, וואס יעדערער פון זיי האט געהאלטען אין האנט א בוך, א צייטונג, אדער א נאטיצבוך.

ענדליך דער לאנג־ערווארטעטער קלונג. אלע לויפען צו דער טיר. און די גרויסע אייזערנער ארבייטער איז אין ארדנונג ארויין די ערשטע און פערנומען די בענק און די פאדערשטע רייהען. אומגעלומפערט איילענדיג זיך האט זיך צוזעצט אונזער פיערטום. דעם צוזאמענפאהר האט געעפענט פארטאפיטשעוו אליין.

— דער דריטער קרייז־צוזאמענפאהר פון רוסישען קאמוניסטישען יוגענט־פערבאנד איז פייערליך ערעפנט! איך בעט זיך אויסשטעלען. „אינטערנאציאנאל!" צוויי ארמעער, איינער אויף א ריזיק גרויסער טרובע, דער אנדערער אויף א דינינקען פייפעלע, האבען אונז אונטערגעשפילט. מיר האבען פייערדיג געזונגען, אראפגענומען די היטלען און רעק.

מיט בעגריסונגען זענען ארויסגעטראטען זקנים פון אויספיהר־קאמיטעט און פון קרייז־קאמיטעט פון דער פארטיי. דערנאך האט זיך אנגעהויבען פאטאפיטשעווס בעריכט וועגען דער ארבייט. ער האט גערעדט לאנג, מיט אלע איינצעלהייטען. דאס בתורל מיט'ן קארטאפעל־נאז און פיפקע אין מויל האט געהאלטען אין איין פערשרייבען אין א ביכעלע און כיטרע צוגעוואונקען מיט אנ'אויג. אלץ וואס פאטאפיטשעוו האט גערעדט, איז אומגעלייך געווען צו פערשרייבען. אבער אין אלגעמיין האט ער זיך אפגעשטעלט נישט נאר אויף די ערפאלגען פון קאמסאמאל אין שטאט, נאר אויף אי״ם וואוקס און דער ארבייט אין דארף. אלס ביישפיל האט ער געבראכט אונזער יאטשייקע און נאך איינע, וועלכע האט אפילו אליין אויפגעשטעלט א פאלקס־הויז. ער האט געענדיגט אזוי פלינק און געזונט, און צום סאמע סוף פערקערעוועט וועגען דער וועלט־רעוואלוציע און וועגגען קאמונאם און דער צוקונפט, אז ס'קאם מיר.

אוש פערכאפט דעם אטעם פון זיינע קלוגע רייד.

עס האבען זיך אנגעהויבען די דיסקוסיעס.

פון אנהויב גלאט א זוי, נאר פלוצלונג האט געקראגען דאס ווארט דער חבר לענקין. לענקין שטעלט זיך אויף, געהט צו צום טיש, און ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז דאס אין דערועלבער, א קליינינקער, א ווארצינקער, מיט דער ליולקע אין מויל. ער קוקט אויפ'ן צוזאמענפאהר און שמייכעלט. און די דעלעגאטען ענטפערען, קוקענדיג אויף זיין קאמישען אויסזעהען, אויך מיט שמייכלען.

— טייערע חברים, איך רעדט נישט אין איינע נעם נאמען, איך רעד אין נאמען פון אלע דעלעגאטען... איך בעט דאס צו געדענקען. יא, חברים, פאטאפיטשעוו דאס הא געלויבט דאס דארף. אין איך זאג — גענוג! גענוג! — זיך אויסגעלאכט. זיי האבען בעהאלטען דאס ברויט, צעשטאכען די פיה, איינגעזאלצען דאס פלייש און זיי האבען וואס צו פרעסען! און איהר ארבייטער־קלאס, קעמפט פאר דער רעוואלוציע; ווען איהר וועט זינגען, וועלען מיר זיך טיילען מיט די פרוכט פון אין... אט וואס. ניין, איהר זאגט א ליגען, איהר זייט אלע קולאקעס.

— וואס, ס'פערדריסט אייך? ניין, איך בין נישט געקרענקט? יא? זאגט איהר מיר, טייערער חבר, אויף אייער ריינעם געוויסען (לענקין ווייזט אין אויף דעם פולבלוטיגען בחור אין שעהנע וואליקעס), זאגט מיר: ווי לאנג האט איהר נישט געגעסען דאס צוקער, — (הערפאר זענט איהר איינע פול־בלוטיגע! און מיך פרעגט — און אלע אונזערע, ווען האבען מיר געגעסען קארטאפעל צו דאס? לאנג שוין! און וואס איז עס, פרעג איך, גלייכהייט? ווען מיר קומען צו אייך כדי א שטיקעל פיין אדער שוועבעלעך, זייט איהר גרייט פון אונז די האוט אפצושינדען! כ'ווייס, איך האב עס אליין דורכגעמאכט. און דאס — איז יושר? ווען איהר לאזט נישט דורך די געקענטהייט אויסצוניצען יענעמס אומגליק! ניין, עס וועט זיך אייך נישט איינגעבען, ברידערלעך! איהר ווילט זיך מיט אונז נישט טיילען — וועלען מיר זיך מיט אייך אין דער צוקונפט נישט טיילען! מיר וועלען זיך אליין אנ'עצה געבען, און אויסקומען אן אייך. אויב אזוי, נעהם צום טייוועל אלע! נאר מיט'ן קאפיטאל אין דארף! נישט געבען קיין רעכט אויף דעם צוקונפטיגען לעבען די קולאקעס און דער פערוא, פון זייער יונגען דור! אט וואס מיר, די אייזענבאהן־ארבייטער, זאגען!

— א קאנקרעטען פארשלאג: ליקווידירען די דארפישע יאטשייקעס; זעהט געזעלשאפט, ערה און פאסטעוועט ארום שטאט. ארגאניזירט ערד־ארבייטער קאמונעס. גיט אייערע פראדוקטען פאר'ן אלגעמיינעם געברויך, ווייזט א ביישפיל — אלע בעסערע עלעמענטען וועלען אייך נאכטון. און די איבעריגע אליין זיך ווערנען! אט דאס איז אונזער פארשלאג. איך האב געענדיגט!

און דער קליינער קאמישער לענקין האט זיך אוועקגעשטעלט ביים טיש, א פעסטער, אנ'ענטשיידענער און פערעקשנטער. אלע האבען דערוועהט א נייעם לענקין. עס איז דורך א שטילקייט איבערזאל נאך זיינע ווערטער. די צוויי דעלעגאטען איז די אויסגעפוצטע וואליקעס זענען געבליבען מיט צועפענטע (מיילער. דער פרעזידיום איז געבליבען פערגליווערט ביים טיש.

— לענקין איז נישט גערעכט! איך ביט א ווארט!

און לעבען איהם האט זיך בעוויזען מאכינע, אנ'אנגעצונדענע פון בעלייריגונג. דער זאל איז אנגעפיהלט געווארען מיט א טומעל און עס האבען זיך דערהערט אויסגעשרייען:

— עס איז א ליגען! עס איז נישט אמת!

— מיר קענען מארגען — ווי הער מילט זיך.

— אוועק פון דארף, וואס מיינסט, מיר לעבען האנטע האניק! — האבען געשריען די דארף דעלעגאטען. דער פארזיצער און דער סעקרעטאר קלינגען מיט די גלעקלעך און קענען דעם עולם נישט בערוהיגען.

— חברים, לאזט מיך רעדען!

מאנ'עם אויפגעציונגענע האנט שטילט ענדלעך אין דעם עולם. זי איז אזא ליכטיגע, שטאלצע און ציהט צו זיך די אויפמערקזאמקייט. די פארקראר בייטער קוקען אויף איהר מיט דערזעלבער בעגייסטערונג ווי די פויערים.

מאניע האט אנגעהויבען רעדען, נישט אנפאר לענגיג גלייך אויף לענקינען, — זי האט אלע חברים אונזערע נוט כאראקטעריזירט, געשילדערט דעם דארף, וואס איז צוטיילט אויף פערשידענע שיכטען, דעם פאל מיט'ן קולאק סילאנטיעוו, אויסאטשקינס טויט, זי האט נישט בעהאלטען די צאהל פון די דעזערטירען. זי האט אבער געבעטען נישט פערגעסען יענע, וואס שלאגען זיך אין אלע טיילען פאר אנ'אנדער פריהייט. מען האט געמוזט גלויבען אין יעדען ווארט. איהרע גרויסע אויגען האבען זיך געווענדעט צו אלע, אפענע און ליכטיגע. דער צעהלעגעריג זענען דער נויטיגער און שמוציגער ארבייט אין דארף, האט זי דערקלערט:

(פארזעצונג קומט)

פון דער לעצטער מינוט

ווי מיר דערוויסן זיך האט די בעוואוסטע פירמע ד. מארקוס, פיעטריקאווער 59, טעלעפאן 128-02, דערהאלטן צום איצטיגן סעזאן די נייעסטע פארפומען, קעלנישע וואסערן, טואלעט־זייפן ווי אויך עלעגאנטע קאסמעטיק. 17955

די פרייזן אויף אלע ארטיקלען זיינען אויסערגעוועהנליך נידעריגע. קומט און איבערצייגט אייך! געדענקט די אדרעס!

צום 2-טען צפון-יריד

אין הסכם מיט די גרונט-פרינציפען פון צפון-יריד ווערט איצט בּפיהרט אין אַ פערשנעלערטען טעמפּאָ די אַרבּייט מצד די פערשידענע סעקציעס פון אויפזיהר-קאָמיטעט איבּער דער אָרגאַניזירונג פון די הענדעלס אָפּטיילונגען, וועלכע געפינען זיך אין זייער רשות.

צוליב פערשטענדליכע טעמים וועט אַ ספּעציעלע חשובע ראָל האָבּען דערביי די אַגריקולטור-סעקציע, וועלכע טיילט זיך זעלבּסט אויף אַ גאַנצע רייהע סוב-סעקציעס. איינינע פון זיי האָבּען נאָר בּעשרענקטע ספּעציעל פּראָפּאַגאַנדע-צוועקען.

די גרעסטע טייל אָבּער פון די סוב-סעקציעס גרייט צו איבּערהויפּט די אָפּזאַץ-אָרגאַניזאַציע פון דער געגעבּענער פּראָדוקציע, הן פאַר די אינערליכע מערק, הן אויף עקספּאָרט. די הויפּט-אַרטיקלען פון צפון-יריד, וועלכע זענען בּעשטימט אויף אַ גרעסערן אָפּזאַץ, הן אין לאַנד און הן אויף עקספּאָרט זענען: האָלץ, פיש, ליין און פּרוכטען.

די צוגרייטונג צום האָלץ-עקספּאָרט

די הויפּט-איניציאַטיוו ליגט אין די הענט פון דער קרייז-דירעקציע פון די מלוכה'שע וועלדער אין ווילנע. די דירעקציע שטעלט אויס אין דעם ספּעציעל פאַר איהר רעזערווירטן פּלאַץ אין הויפּט-פּאַוויליאָן פון 2-טען צפון-יריד, אַ גרויסען פּראָפּאַגאַנדע-מאַטעריאַל פון מאַפּעס, אָריענטאַציע-טאַבּעלען, צייכנונגען און סטאַטיסטישע טאַבּעלען, וועלכע וועלען בּעקענען אין אַ צוטריטליכען אופן די בּעזוכער פון אויסשטעלונג מיט דער לאַגע פון דער האָלץ-ווירטשאַפט און דער ענטוויקלונג פון האָלץ האַנדעל אין די צפון-מזרח'דיגע געבּיטען. אַ חוץ דעם גרייט צו די וואַלד-דירעקציע אַ פּאַוויליאָן מיט מוסטערן פון די האָלץ-מאַטעריאַלען, וועלכע געפינען זיך אין שטענדיגע בּעשטימטע כמות'ן צום מזרח-אָפּזאַץ. עס זענען פאַראויסגעזעהן טראַנזאַקציעס אויף אָנ'אָרט. דער פּראָפּאַגאַנדע-מאַטעריאַל פון דער וואַלד-דירעקציע, וועט זיין בּייהילפיג אין אַ גלייכער מאָס הן דעם פּראָדוצענט הן די פּריוואַטע עקספּאָרטערען.

די אָרגאַניזאַציע פון פיש-אָפּטיילונג בּיים צווייטען צפון-יריד

מיט דער פיש-אָפּטיילונג אויפ'ן צווייטען צפון-יריד דאַרפען זיך פאַראינטערעסירען די סאָלידע סוחרישע אונטערנעמונגען אין פּוילען, ספּעציעל אין וואַרשאָ און לאָדז. מען קען דאָך נישט פאַרבּייגעהן גלייכגילטיג איבּער אַזאַ קליינעם און דאָך כאַראַקטעריסטישען פאַקט, אַז אין די וואַרשאַווער קראָמען איז שווער צו געפינען אַזאַ מין פיש ווי סעלעוועס. אַ דאַנק דעם 2-טען צפון-יריד וועלען די וואַרשאַווער סוחרים האָבּען די מעגליכקייט פון שליסען אַ טראַנזאַקציע מיט די ווילנער פישער, בּנוגע דעם צושטעל פון די ווילנער סעלעווע אין וואַרשאָ און אומגעגענד. דער ענין ווערט נאָך לייכטער צוליב דעם ענטשטיין פון זייער אַ וויכטיגער פיש-קאָאָפּעראַטיוו, וועלכע דיספּאָנירט מיט גרויסע צאָהלען פיש. מען דאַרף וויסען, אַז דער ווילנער קאַנט בּעזיצט אַ דאַנק דער רייכקייט פון וואַסערן, אַ פיש-שטאַנד, וואָס איז אויסערגעוועהנליך רייך אין פערשידענע מינים. אַזוי למשל געפינט זיך סעלעווע אַליין אין ריזיגע צאָהלען אין דער טראָקער אָזערע, אין נאַראַטש און אין אַנדערע אָזערעס פון ווילנער קאַנט.

עס איז נאָך אויך אָפען עד היום די פראַגע פון ראַקעס-פערקויף אין פּוילען, וועמענס צאָהל איז זעהר גרויס אין די ווילנער געבּיטען.

אויף דער אָרגאַניזאַציע פון אַ גרויסער פיש-אָפּטיילונג בּיים 2-טען צפון-יריד אַרבּייט די דירעקציע פון מלוכהשע וועלדער, וועלכע בּעזיצט ריזיגע וואַסערן שטחים און דער ווילנער פישער-פערבּאַנד, וועלכער האָט לעצטענס אַ דאַנק דער איניציאַטיוו פון ה' זאַוואַדזקי געשאַפען אַ פישער-קאָאָפּעראַטיוו. אויף דער פישער-אָפּטיילונג, וועלען מיר האָבּען די מעגליכקייט און די ספּעציעל דערצו איינגעאָרדענטע סאַזשאַלקעס, פערשידענע מינים לעבּעדיגע פיש פון מוסטער-ווירטשאַפטען און ווילדע וואַסערן. אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג וועט ווערען אויך איינגעאָרדענט אַ לאַגער פון קלענערע און גרעסערע פישער-מכשירים ווי אויך ספּעציעל ענגלישע, האָלענדישע און דייטשע נעצען.

קול קורא לעזרה

אַזוי ווי אין אונזער שטעטעל קאָמאַרובקע-פּאָדלאַסקי, קרייז ראַדזין, לובּלינער וואָיעוואָדזטווע, האָט אויסגעבּראָכען מוצש"ק פ' שלח, דעם 22-טען טשערווען 1930, אַ שרעקליכע שרפה 12 בּיינאַכט און אין אַנ'ערך פון דריי פערטעל שעה איז אויס דאָס גאַנצע שטעטעל און עס זענען נאָר געבּליבּען איינציגע 6 יודישע הייזער. 600 יודישע נפשות זענען געבּליבּען אונטער'ן פרייען הימעל אָהן אַ דאַך איבּער'ן קאָפּ, בּאָרוועס און נאַקעט, מייל עס איז נישט געוועזען קיין צייט אַרויסצוראַטעווען די פערמעגענס און דאָס וואָס מ'האָט געראַטעוועט איז אויך אין גאַנצען פערבּרענט געוואָרען. נישט קיין בּעטגעוואַנט, נישט קיין מלבּושים. קיין בּעלי-מלאכות האָבּען נישט קיין כלים צו אַרבּייטען. די לאַגע אין שטעטעל איז שרעקליך, מ'קען נישט פאָרשטעלען זיך, האַנגער און דאָרשט. דאָס איינציגע בּית-המדרש, וואָס האָט זיך געפונען, איז אויך פערבּרענט געוואָרען מיט די ספרים. נאָר די ספרי-תורות האָט מען מיט מסירת-נפש אַרויסגעראַטעוועט און מיר האָבּען נישט אַפילו וואו אַריינצושטעלען, לשפוך שיחנו לפני ה'.

אַלזאָ, בּעטען מיר פון אייך, יודען בּרחמנים בּני רחמנים, אַז איהר זאָלט זיך משתתף זיין אין אונזער אומגליק און צער און יעדער זאָל אַנטייל נעהמען אין דער מצוות העלפען אויפשטעלען אונזער שטעטעל און בּעזונדער דאָס בּית-המדרש, צו ראַטעווען 600 יודישע נפשות, יש קונה עולמו בּשעה אחת.

קיינער זאָל זיך נישט אַרויסנעהמען פון כלל אָפּצואָגען זיך פון צו העלפען און אַזאַ פּיטערער און שרעקליכער לאַגע פון 600 נפשות און אין דעם זכות וועט אייך השי"ת העלפען, (אַז איהר זאָלט נישט וויסען פון קיין שום צער און שלעכטס און איהר וועט זיין געבּענשט מיט: כל בּרכות ישועות ונחמות און מיר וועלען זוכה זיין לבנין ציון ירושלים, אמן.

דברי המצפה לישועת השי"ת ומצפה לישועת ישראל

ישראל בּרוך הכהן ניימאַן,
החונה פּפה קאָמאַראָווקע
נאום רוב נחמן שפירא,
אב"ה דק"ק מעזריטש.

אַדרעס צו שיקן געלט:

Żydowski Komitet niesienia pomocy pogorzelcom w Komarówce Podlaskiej.

מיט 100 יאָהר צוריק

(ענדע פון דער 3-טער זייט)

מען לויפט העלפען די קעמפער אויף די בּאַריקאַדען.

אין סאַן-קלו האַלט מען: „אַלץ וועט אויסגעהן בּשלום“. דער קעניג שפּילט אין קאָרטען און טראַכט נישט וועגען פּאַריז. אָבּער יהודית קומען אָן שלעכטע, דער פּאַלאַץ פון טוילער, איז געפאַלען, פון סאַן-קלו זעהט מען אַפילו די נייע פאָהן אויפ'ן פּאַלאַץ. „ס'מאַכט נישט. דער מאַרשאַל מוזט „זיי“ נאָך בּעזיגען.

דער אַלטער פראַנצויזישער מלוכה-מאַן, דער רעפּאָלסיגער בּריאַן איז געזעסען מיטוואָך בּיי זיך אין אַנדערע ערטער פעראייניגע זיך סאַלדאַטען. דיג פון פענסטער ווי די קעניגליכע סאָלדאַטען לויפען פון המון האָט ער געהייסען זיין סעקרעטאַר פערשרייבּען, „דעם 29. יולי איז געפאַלען דער טראָן פון דער דינאַסטיע בּורבּאָן!“

אַזוי איז עס געווען. דער קעניג האָט זעהר אונגערן פערלאָזט צומאָרגענס סאַן קלו. בּיז דער לעצטער מינוט האָט ער נישט געגלויבּט און נישט געוואָלט געהן אויף הנחות. בּיז עס איז נישט געקומען דער מאַרשאַל מאַרמאָן און געמאָלדעט, אַז עס איז נאָך אַלעמען. דעם 7-טען אויגוסט האָט ער אונטערגעשריבּען דעם אַקט פון אָפּזאָגען זיך פון טראָן, צוגונסטען פון זיין קליינעם פּלימעניק דעם הערצאָג פון בּאָרדאָ. אָבּער אויך דאָס איז שוין געווען צו שפּעט.

אין פּאַריז האָט זיך שוין בּעוויזען אַ נייער מענש. דער הערצאָג פון אָרלעאַן לואי-פיליפּ. ער האָט זיך געקושט מיט דעם פאָלקס-העלד דעם אַלטען טוער פון דער רעוואָלוציע לאַפאַיעט און האָט פון האָטעל דע וויל געטרייסעלט מיט אַ רויט-ווייס-בּלויער פאָהן צום המון און בּאַלד איז ער געוואָרען „קעניג פון פראַנצויזען לויט ווילען פון פאָלק“.

* * *

אַט די דאָזיגע „רוהמפולע דריי טעג“ 27, 28 און 29. יולי זענען איצט געפייערט געוואָרען צו זייער 100-יעהריגען יובּיליי אויף די גאַסען און פּלעצער פון פּאַריז.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בּעזמאַן.

איינציגע גאַסטראָלען פון דעם וועלט-בּעריהמטען און בּעליבּטען פאָלקס-אַרטיסט
א. סאַמבּערג

וויכטיג נייעס! גראַנדיעזע פאָרשטעלונג! וויכטיג נייעס!
פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל איז לאָדז
א. סאַמבּערג אין דער סענסאַצ. און שפּאַנענדער פּיעסע

היינט, מאָנטאַג, דעם 4-טען אויגוסט ד. י. 9 אָוונט
מאָרגען, דינסטאַג, דעם 5-טען אויגוסט, 9 אָוונט

דער פערשאַלטענער

אין 3 אַקטען פון סאָפּיאַ-בּיעלאַיאַ. יודיש ס. י. רעזשי א. סאַמבּערג
דער פערשאַלטענער — א. סאַמבּערג.

II.

א. סאַמבּערג'ס שיילאָק וועלט-טריומף (הויפּט-סצענעס)

פון שעקספּיר. יודיש ישראל שטערן און ראַסקאָווסקי. לויט רעזשי און אינסצעניזאַציע פון ד"ר ווייכערט. מוזיק ה. קאָן. א. סאַמבּערג אַלס שיילאָק.

פּרייזען פון 50 גר. בּיז 2 זל.

ס'נעמען אָנטייל פּרויען: בּעזמאַן, ריכטענבּערג, ליבּראָווסקאַ, נערה, פאָדערמאַן. מענער: אַריעל, בּאַלפּירסקי, האַמבּורגער, הערשקאָוויטש, נייהויז, ראַקאָה. דירינ. ל. זעלמאַן. בּילעטען צו בּעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמ.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראַלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בּלאַז און אורין-קראַנקייט
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 7–4 אָוונט.

דער מארד איז דער נאַכט

(59

גרויסער שפּאַנענדער סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

דער שרייבּער האָט געענטפערט וואַקס'ן מיט אַ שווערען שאָקעל מיט'ן קאָפּ, מחמת ער האָט נאָך אַלץ געפיהלט אַ ג'עקעל צו דעם סעקרעטאַר.

ווען וואַקס איז אַרויס האָט ער פּאַטש געמאַכט;

— אַנקוקען קאָן איך נישט דעם האַנגען אויס-שאַרף מיט דעם אַנשטעל פון אָפּאָרענטליכע מענשען!

— זאָל ער מאַכען דעם אַנשטעל פון וועמען ער וויל, נאָר זאָל ער אונז העלפען און אונזער „סעקסאַטען“! — האָט טאַרטשינסקי אַ שמייכעל געטאָן — איך ווייס, פערשטעהט זיך, אַז ער האָט געטויגט דאָס געלד, נאָר ער האָט דאָך עס סוף כל סוף צוריקגעקערט.

— ער האָט עס גענומען בּשתיקא, איבּער-טראַכט זיך, און בּערואַטעוועט... אַ שרעקיגע זאַך... ער האָט אַפילו נישט געהאַט קיין מוט צו פערטיידיגען זיין געליבּטע.

— נו, נו, לאָז אָפּ! איהר זענט אומגערעכט... ער האָט דאָ נאַרגעשט נישט געקאַנט טאָן... דער מערדער האָט איהם נישט געגעבּען קיין צייט צו איבּערלייגען זיך, און אָריענטירען זיך, וואָס עס קומט איינגענטליך פאָר, כדי צו שיצען דאָס מיידעל... און איין היגזיכט זענט איהר אָבּער גערעכט: סימ-פּאַטיש איז ער נישט איבּעריג... לייידער, קאָן מען דאָ אָבּער גאָר נישט ענדערען: די גערעכטע נר-קייטס-אינסטאַנצען מוזען אָפּט אָנקומען צו-הילף פון מענשען, וועלכע פערדינען זיך נישט אויף צו געבּען זיי די האַנד... דער דאָזיגער פּתרון...

— ער פערדינט עס נישט, מ'זאָל וועגען איהם אַ סך רעדען! — האָט דיקמאַן מיט פּעראַכטונג איבּערגעשלאָגען — זאָל ער זיך לעבּען, ווי ער וויל און טאָן, ווי ער וויל... נאָר זאָגט מיר ערגסט, וואָס מיינט איהר עפּעס וועגען דעם בּריף? ווער האָט איהם געקענט אָנשרייבּען?

— איך האָבּ דאָך אייך שוין געזאָגט: דאָס איז דער מערדער פון הייסמאַנען און פון דער לאַבּענרוקאַ.

— און איך האָבּ דעם געפיהל, אַז דער מחבּר פון דעם בּריף איז עפּעס אונזער אַ בּעקאַנטער!

— אַהאַ!... איהר קעהרט זיך ווידער אום צום אייערינען!.. ווידער זענט איהר חושד דעם קאַפּיטאַן... נו!... זיין אַליבּי איז אַ זיכערע זאַך, אויף די דערקלערונגען, וואָס ער האָט אונז געגעבּען זענען פולשטענדיג איבּערציינגענדע... איך מ'זאָל עמיצען חושד זיין, איז עס נאָר דעם יונגען ליבּעסקינד!..

— וואָס רעדט איהר עפּעס? — האָט זיך דיקמאַן פערוואונדערט — אַט וועגען יעמען עס איז מיר גאָרנישט איינגעפאַלען אַ געדאַנק צו טון!

— דערבּייער טאַקע איז דאָ מעהר יסודות איהם חושד צו זיין, — האָט געענטפערט דער געניטער געהיים-אַגענט — איך האָבּ געמאַכט די נויטיגע אינפאָרמאַציעס און ענטדעקט, אַז דער דאָזיגער יונגערמאַן פיהרט אין געוויסע הינזיכטען אַ דאָפּעלט לעבּען... פאַר זיין פאָטער דעם שוטה שפּילט ער די ראָלע פון אַ היילינגען, פון אַ צדיק, נאָר אין דער ווירקליכקייט איז ער אַ פערשווענדער און אַ נואף... דאָס געלד פליסט בּיי איהם צווישען די פינגער, און ער פאַרט זיך ממש אין חובות... ווייל, פרויען און קאַרטען האָבּען איהם דערפיהרט דערצו, אַז ער ווייסט נישט איצט, ווי צו פערענט-פערען זיך פאַר'ן פאָטער... אויב דער אַלטער וועט זיך דערוויסען ס'אַ שפּיצלעך זיין זוהנדעל האָט געמאַכט, וואָלט ער איהם אַרויסגעטריבּען פון דער בּאַנק און פון דערהיים, וואָלט איהם אָפּגעזאָגט פון דער ירושה — און געמאַכט אַ סוף מיט איהם.

— דאָס אַל קוואָלט אָבּער נישט גערינגט אַלס בּעווייז, אַז ליבּעסקינד האָט דער'הרג'עט הייסמאַנען.

— גערעכט איהר אונזער ערשטען שמועס מיט איהם? איהר געדענקט, ווי ער האָט זיך פערשראָקען, און, ווי ער האָט זיך גאָרנע פער-האַלטען, בּעת דער בּשורה, אַז הייסמאַן איז טויט?.. ער האָט אַליין געטוישט די בּאַנקנאָטען און געוואָוסט, אַז מען קאָן זיי נישט געפינען מיט דער הילף פון דער רשימה, וואָס האָט זיך געפונען בּיי דעם קאַסיר... ער האָט גוט געוואוסט, אַז הייסמאַן האָט זיך געקליבּען צו ענטלויפען מיט'ן געלד...

— פונוואַנען האָט ער געוואוסט?

— פון דער נאַרצעוויטש!.. איהר קענט זיך חודוש'ן וויפיל איהר ווילט, אָבּער די דאָזיגע פרוי האָט פערראַטען איהר געליבּטען אויף רעכטס און אויף לינקס... זי האָט פערראַטען מאַריאַ'ן צוליב האַפקען, האַפקע'ן צוליב הייסמאַנען, הייסמאַנען ווי-דער האָט זי פערראַטען צוליב ליבּעסקינד'ן, און איך וועל זיך נישט וואונדערען, ווען זי וועט איצט פער-ראַטען ליבּעסקינד'ן און שיקען איהם אויף דער תליה... לאָמיר זיך אָבּער צוריקקעהרען צום עיקר ענין: איך בּין גרייט צו טראַכטען, אַז ליבּעסקינד האָט בּעגלייט די לאַבּענרוקאַ אויפ'ן ראַנדעוואו, לויט דעם ראַט פון דער נאַרצעוויטש... ער האָט גערעכענט צוזאַמענגיין זיך די פּאַר גילדען, און ער האָט אומגעבּראַכט הייסמאַנען, ווייל יענער האָט איהם אַוודאי דערקאַנט... בּעת ער האָט זיך איבּער-געלייגט, ווי צו פערווישען די שפּורען פון פערבּרעכען, איז די לאַבּענרוקאַ אַנטלאָפען און איבּערגעגעבּען דאָס פּעקעל געלד וואַקס'ן... ליבּעסקינד האָט זי נאָכגעיאַגט, זי דער'הרג'עט, אָבּער ער האָט דאָך צו שפּעט געכאַפּט, אַז ער האָט בּהנם פערגאָסען בּלוט, מחמת זי האָט בּעוויזען צו פערשטייערען מיט'ן געלד... וואָס זשע האָט ער דאַן געטאָן?.. דאַן האָט ער אָפּגעוואַרט די צייט צו אָפּשפּילען אַ קאָמעדיע און אָפּצוווענדען פון זיך דעם חשד, און איצט — איצט פּאָדערט ער אויף וואַקס'ן מיט'ן בּריף, ער זאָל זיך מיט איהם זעהן... איצט, אַז וואַקס וועט איהם נישט אָפּגעבּען מיט-גוטען דאָס געלד, וועט ער איהם דער'הרג'ענען...

— אָבּער וואַקס האָט דאָך נישט דאָס געלד!

פאָרטזעצונג קומט.

וואוינונגס-קאאפעראטיוו „אונזער היים"

דער וואוינונגס-קאָאָפּעראַטיוו ביי די מאַגאַזין-שניידער (אַלעי 1 מאַי 2) איז צוגעטרעטען בויען. לעת עתה זאָלען אויפגעבויט ווערען צוויי הייזער אין פלאַן זענען פאַרגעזעהן פיר)

בראש פון בוי-קאָמיטעט שטעהן אַרכיטעקט מאַרק פיין, אַדוו. וויינצמאַן און די פערוואַלטונג פון „אונזער-היים".

עס ווערט פאַרגעבריים אַ פייערליכע גרונד-שטיין-לייגונג און אַ ווערבירונגס-חודש פון נייע מיטגלידער. די אויסגעבויטע בנינים וועלען זיין אויף פאַנסקאַ 10.

געקאַפּיעט פון א פערד

אויף אַלעקסאַנדראָווסקאַ האָט זיבען-און-צוואַנ-ציג האָט אַ פערד אַ קאַפּע געטון דעם 9-יעהריגען אַב רהם ליבערמאַן. דאָס קינד איז שווער-פאַרוואונדעט געוואָרען. די פאָגאָטאָווי׳ע האָט דעם יונגעל ערשטע הילף

אפטייקען

די היינטיגע נאַכט-דיזשורעז

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: אַנטאָניעוויטש, פאַביאַניצער שאָסע 50; סאַנדזשעווסקי פּיעטריקאָווער 164; סאָקאָלעוויטש, פּשעיאַזד 19; רעמבעלינסקי, אַנדזשעיאַ 28; זונדער לאַוויטש, פּיעטריקאָווער 25; קאַצפּערקעוויטש, זגער זשער 54; רוטקעוויטש, זגערזשער 97; שימאַנסקי, פּשענדבאָרסקאַ 75; טשעטשעסקי, פּשעיאַזד 59 נאָסע, ושגאָווסקאַ 5.9 32

איבערגעפאהרען דורך א אויטא

(—) אויף פּלאַץ וואָלנאָשטש איז איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַן אויטאָ די 24-יעהריגע דבורה כאַ-רישעוויטש פון קוטנאָ (באַלוט) נומ. זיבען. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אַהיים.

„קדוש השם" צום 300-טען מאל

די היינטיגע פארשטעלונג פון די ווילנער

היינט שפּילען די ווילנער צום דריי-הונדערטסטען מאָל „קדוש השם". דאַכט זיך אַז עס איז נישטאָ נאָך אַ פּיעסע וועלכע זאָל האָבען צו פאַרצייכנען אַזאַ ערפאָלג ווי „קדוש השם". דער דאָזיגער ערפאָלג פון דער פּיעסע איז און אַ גרויסער מאָס צו פאַרדאַנקען די ווילנער, זיי האָבען מיט זייער אַרטיסטישען מאַלאָנט פאַרוואַנדעלט די פּיעסע אין אַ ביזנעס-ווערק. וואָס ציהט צו זיך טויזענדער צושויער.

ווייסליץ מיט זיין ראָל און שנײַדערול האָט פאַנטאַסטיש לעבעדיג געמאַכט פאַר אונז די לעגענדאַרע געשטאַלט פון דעם אויס-פאַרהייליגטען למדוואַנטיק.

אַלעסקאַ, די פיינפיהלענדע פּרוי-קינסטלערין, וועלכע קען זיך אויך לעבעדיג פאַרקערפּערן אין יעדער פּויען-ראָלע, האָט מיט איהר דבורה׳לע געגעבען אונז די מאַרטירער-פרוי פון יודישען געטאָ. לאַמ׳ען, מאַנדעס-דאָרף און אַלע איבעריגע שפּילער פון דער „ווילנער" טרופּע האָבען אהן שום ספק פיל מיטגעהאָלפען אַז „קדוש השם" זאָל געהען צום דריי הונדערטסטען מאָל.

אויף דער היינטיגער פאַרשטעלונג וועט זיכער נישט פעהלען קיין איינער פון די פריינד און סימפּאַ-טיקער, וועלכע די ווילנער האָבען זיך ערוואָרבען דאָ אין לאָדז.

—

ווי מיר דערוויסען זיך איז די „ווילנער" געלונגען צו פאַרבלייבען אין לאָדז אויף נאָך אַ פּאָר וואָכען און זיי האָבען שוין געשלאָסען דעם אָפּמאַך מיט׳ן שטעטישען טעאַטער.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווערען ביי די „ווילנער" איצט געמאַכט פאַרבערייטונגען אויף אויפצופיהרען אייניגע נייע שטיק. נעכטען איז קיין לאָדז געקומען דער בעריהמטער רעזשיסאַר דוד הערמאַן. ה׳ הערמאַן וועלכער האָט שוין זיך מיט זיינע אויפפיהרונגען בעריהמט געמאַכט, נישט נאָר ביים יודישען עולם, נאָר אויף דער גאַנצער וועלט, וועט ביי די „ווילנער" איצט רעזשיסירען 3 — 4 נייע שטיק. אין דער ערשטער רייהע וועט אויפגעפיהרט ווערען לייוויקס „דער גולם". די פּרובען האָבען זיך שוין נעכטען אָנגעהויבען און וועלען צוגעהן זעהר אינטענסיוו, אַזוי, אַז אין אַ פּאָר וואָכען אַרום וועלען מיר קענען זעהען ביי די „ווילנער" אַ נייע אויפפיהרונג אונטער דוד הערמאַנס רעזשי.

פון יודישען טעאטער אין פילהארמאניע

אין פילהאַרמאָניע-זאַל טרעט איצט אויף מיט אַ גרויסער געוועהנליכען ערפאָלג. דער בעקאַנטער און באַליבטער קינסטלער א. סאַמבערג. נעכטען איז געשפּילט געוואָרען „דער פערשאַלטענער" מיט אייניגע סצענעס פון „שיילאָק".

היינט ווערט נאָכאַמאָל איבערגעחזרט די אייניגע פאַרשטעלונג.

דאס גרויסע זומער-רעוויו אין טעאטער „סקאלא"

אין זומער-טעאַטער „סקאַלאַ" נעהמט זיך אויס אַ גרויסער ערפאָלג מיט אַ נייער רעוויו. דאָס נייע גרויסע זומער רעוויו פול מיט הומאָר, וויץ און לעבען. בעזונדערס ווערען מיט גרויס ענטוזיאַזם אויפגענומען די פּרעכטיגע נאַציאָנאַלע טענץ פון דער בעקאַנטער זינגערין פּאַראַ פּאַרעצקאַ און די דאַמאַראָפע סקעטשען פון דעם בעריהמטען הומאָריסט באַיאַן.

אויף די ברעטער פון דעם רעוויו טעאַטער טרעט אויך אויף דער בעקאַנטער אין גאַנץ פּוילען דורך זיינע פייף-קאָנצערטען און ראַדיאָ, מאַרעק מאַרסקי.

ראדיא-פראגראם

מאָנטאָג ד. 4 אויגוסט 1930

11,58 צייט-סיגנאַל פון וואַרשע און הייניאַל פון מאַריאַצקען-טורעם אין קראָקע. 12,05 מוזיק פון גראַמאָפאָן-פּליטען. 13,15 טאָג-פּראָגראַם, קינאָ- און טעאַטער רעפּערטואַר. 15,50 פאַרלעזונג. 16,15 גראַמאָפאָן-פּליטען. 17,10 קאָמוניקאַציע-איבערזיכט, 17,35 לאַדזער פּאָסט-קאַסטעל (לויפענדע קאָרעס-פּאָנדענץ) 18,00 לייכטע מוזיק פון קאַוויאַרניע גאַסטראָנאָמיע אין וואַרשע. 19,00 פאַרשידענעס.

19,20 טעכנישע שמועסען. 19,35 גראַמאָפאָן-פּליטען. 19,45 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנ-דעלס-קאַמער. פּראָגראַם אויף מאָרגען, צייט-סיגנאַל פון וואַרשע. 20,00 ראַדיאָ-זשורנאַל. 20,15 פּאָפּו-לערער קאָנצערט פון „שווייצער-טאָל" אויסגעפיהרט דורכ׳ן וואַרשאָווער פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער. 22,00 פּליעטאָן, 22,15 קאָמוניקאַטען (מעטעאָר פּאָליצייאישער פּאָליציי, ספּאָרט) טאַנץ-מוזיק.

מעלדונגען

אַלגעמיינער פּראָפ. לאַנדעס-פאַראיין פון בעקליידונגס-אַרבייטער אין פּוילען, אָפּטיילונג לאָדז, לאַגעוניצקאַ 4 טעלעפאָן נומער 37—184

4 אכטונג דאַמען און מענער-מאַגאַזין-אַרבייטער! אַלע אַרבייטער פון מענער און דאַמען-מאַגאַזין דאַרפען זיך רעגיסטרירען אין בעקליידונגס-פאַראיין וועגען בעקומען אַרבייט.

די וואָס וועלען זיך נישט רעגיסטרירען וועלען קיין אַרבייט נישט בעקומען.

די פאַך-קאָמיסיעס
פון דאַמען און מענער-מאַגאַזין.

אַלגעמיינער פּראָפ. לאַנדעס-פאַראיין פון בעקליידונגס-אַרבייטער אין פּוילען, אָפּטיילונג לאָדז, לאַגעוניצקאַ 4 טעלעפאָן נומער 37—184

אכטונג דאַמען-מאַגאַזין-אַרבייטער!

היינט, מאָנטאָג ד. 4-טען ה. ה. קומט פאָר אין פאַראיינס-לאָקאַל לאַגעווניצקאַ 4 אַ גרויסע פאַך-פאַרזאַמלונג א.ט.א.: וויכטיגע פאַך-פראַגען.

אַלע דאַמען - מאַגאַזין אַרבייטער דאַרפען אומבע-דינגט קומען.

די פאַך-קאָמיסיע

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראַנקהייטען פון די ביינער, גלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
איינענע פּראַצאַווניע פון זעלבסטליכע ארטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלעדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע גלידער.
נעהמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ. בערעטען א. ש ו.

רעוויו-טעאטער
„Dobry Wieczór"
אין דער געביידע פון קינא-טעאַטער
„BAJKA"
פּראַנציסקאַנער 31a, ראָג בזשעזשינער
(צופאָהר מיט טראַמוואַיען 1, 6 און 14.)

היינט גרויסע פּרעמיערע! ■ פּראָגראַם № 4 ■ היינט גרויסע פּרעמיערע!
„קאַפּיטאַלנע, האָ! האָ!"
גרויסע פּרעכטיגע רעווי אין 2 טיילען – 15 בילדער. פערפאַסט פון העמאַר, וולאַס, בושעסקי, און וואַלין
עס נעמט אָנטייל דער גאַנצער אַנסאַמבל, ווי אויך ניי-אַנגאַזשירטע אַרטיסטען. באַלעט, כאָרען, אייגענע דעקאָראַציעס, קאָסטיומען, ליכט-עפעקטען. ליטעראַר. לייטער: קאַזשימיעזש בושעסקי, מוזיק-לייטער: דאַניעל קלײדס, דעקאָראַציעס: סט. פּראַשיאַק, רעזשי: וול. יאַנעצקי.
טעגליך 2 פאַרשטעלונגען: 7,15 און 9,15, שבת, זונטאָג און יום-טוב 5,15, 7,15 און 9,15 אָווענד.
פאָרפערקויף פון בילעטען אין דער ביוראָ „Reklama Polska" פּיעטריקאָווער 101 טעל. 126-89 טעגליך פון 11 פריה ביז 4 נ"מ.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן אַ אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן אַ מעסער און אהן בלוט פאַרגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פאַרשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיסן

פאַרלאָזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַראָפּ אין דעם בוך און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פאַרדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גומענע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראַקטיק מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון די פאַקטאָר-דאָקטאָר בראַנכעראָטונג אויסגעצייכענט ווערען דעם שוואַכסטען און געפעהרליכסטען

בראָך. אויך פאַר הויקערס לייכטונגען מיט הייל-גאַרטעלען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרומטע פיס און פּלאַטפוס ספּעציעלע אַנגלעגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 29, front II p.

בעמערקונג: דעם גרונטליכע ערשטען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג, דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר בראַנטש, פּראָפ. ד"ר י. מארישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן סערוויסען פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן ד"ר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעציאַליסט פאַר ברוך, וועלכער געהמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 29, פראָנט 2. שט. פאַר זיין געוויסענהאַפטע, פאַרלעגען מיר אַ גומענעם הייל-באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע. האָב געליטען אויף ברוך 20 יאָהר און אַ דאַנק איהם בין איך היינט געראַטעוועט, אַזוי, אַז כ׳קען איהם יעדען אַנזאָגען מיט שטאָלץ.

Dr. BERGHOF Arzt.

Komunikacja autobusowa
ŁÓDŹ-PIOTRKÓW
Autobusy na powyższej linji odchodzą do Piotrkowa o każdej pełnej godzinie począwszy od 8 rano do 20 w wieczór ze stacji autobusowej przy ulicy Rzgowskiej 85, dojazd tramwajami 11 i 4. Czas przejazdu 1 godz. 30 minut. Cena zł. 3 gr. 50.

וויכטיג
פאַר א דאַמען-שניידער אדער היטעלמאַכער!
אָפּצוגעבען אַ פּראָנטאָווע פענסטער מיט איינריכטונג אדרעס ערפאַהרען אין אדמיניסטראַציע. פון ג. פּ.

א זעצער
וואָס איז אויך בעקאַנט מיט מאַשין, אָס קען אויך זיין אויף דער פּראַקטיק, זוכט בעשעפטיגונג. אָפּערטען אונטער „זעצער" אָפּצוגעבען אין אדמינ. פון דער צייטונג.

צו די ה"ה גנבים!
פאַרגאַנגענעם נעכטען אָוונט פון אַנדזשעיאָוו האָט מען מיר אַוועקגעגנבעט די קאַסע אַרויסגענומען אַ פּאָרטפעל מיט פּאַס. זאַכען אַ פּראָטעסט אויף 50 זל., אַ מיליטער-ביכעל, אַ קאַרטע ... און נאָך פאַרשידענע זאַכען. עס ווערט געבעטען אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו באַקסענבוים, נייע ציגעלנאָ 28 טעל. 15589. דיסקרעציע געזיכערט

א קוואליפיצירטע
קראַפּט-שפּולערין קען זיך זאָפאָרט מעלדען ביי ה' גרינבערג קילינסקי 34

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 72—134
נעמט אָן אינדערהיים פון 3-2 פ. מ. פון 7-9 נ. מ.
אין קליניק „סאַנאַטאָ" אַגראָדאָווע 10 פון 12—1

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, אַלץ אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 8—2 נאָכמ. און פון 6—9 אָוונד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
זשעזשינער 11, טעלעפאָן 3763
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן	$4^{1}/_{2}$—$5^{1}/_{2}$
ד"ר קערשנער קינדער-קראַנקה.	11-9 $4^{1}/_{2}$-5
ד"ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ביבערגאַל הויט און מענער.קר.	$12^{1}/_{2}$ – $11^{1}/_{2}$
ד"ר שפּירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	$1^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאָווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^{1}/_{2}$—$5^{1}/_{2}$

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שטראַהל-שטעראַנגען ווי שטעלען א.א. ווי פּאַקען-שטעלן, קינסטליכע צעהנ-און-בעשטראַל אייגענע ... , מאַסאַזשען, על-קטריזאַצ ע, אָפּערעצ. אויף שטראַל... אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פּלעגמע און בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-סטאָראָפּאָלסקאַ
צאָהן-אַרצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קאָראָנען, פּאָמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאָג

הלך בתום ילך בטח
ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו רקיעי, קני כל חורש — תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו — תא:
דירי ארעא ספרי ורשמי רשו — תא:
קענען נישט איבערגעבען דאָס רעי-יעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער
רעכטסקאָנסולטאַנטען-ביוראָ פון ה׳
מאַנעלא, פּיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געהיים, סענהאַפט געשריבען אַלערליי בריוועס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, וועגען דירות און אויסזאָגן רעזיעמסקי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג ד. מאַנעלא, פּעטריקאָווער 17.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה.
און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אורא-לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

אַבאָנעמענט-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגן אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6—5 אַ חודש אין אויסלאַנד – 8 זל.
פאַר׳ן אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פאַראַנטוואָרטליך די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60— . . . 4
פאַר אַ סולימעטער-שורה: נאָכ׳ן טעקסט—12 . . . . 18— . . . 8
... דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Naier Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Naier Folksblat", Piotrkowska 21.